

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

13^E JAARGANG

WOENSDAG 29 AUGUSTUS 1928

No. 661

**STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ
„NEDERLAND” - Amsterdam
ROTTERDAMSCH LLOYD
Rotterdam**

MAIL-, PASSAGIERS- EN
VRACHTBOOTENDIENST
HOLLAND—JAVA vice versa
via SUEZ KANAAL

JAVA—NEW YORK LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië en de
Oostkust van Noord-Amerika in
samenwerking met andere Maat-
schappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN
Geregelde dienst tusssen Neder-
landsch-Indië, Rangoon en Calcutta.

JAVA—PACIFIC LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië, Singa-
pore en de Westkust van Noord-
Amerika.

Het Handelsblad

100 JAAR

het familieblad
der beschaafde
kringen. Elke
adverteerder
weet wat dat
zeggen will

Algemeen Handelsblad
Afd. Advertentiën - Amsterdam

**ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING**
ROTTERDAM-AMSTERDAM-DEN HAAG
KAPITAAL f 50.000.000
RESERVE f 20.000.000

DEPOSITO'S
CHEQUE REKENINGEN MET RENTEVERGOEDING
ALLE BANKZAKEN

ER IS MAAR EËN
KAREL I

STORK

Afdeeling Ketelbouw

Reservoirs

in alle afmetingen

Toestellen

voor de chemische

Industrie met bij-

behoorende

Pijpleidingen

HENGELO

Poorters- Toeback

30 ct. per half ons.

Nederlandsche Hypotheekbank
Opgericht te Veendam in 1890.

Directie: Mr. M. J. BOS
Mr. J. WILKENS.

Kapitaal ..... f 4.000.000,—
Reserves ..... ruim f 2.200.000,—
Hypotheek ..... pfm. f 54.000.000,—
Pandbrieven ..... pfm. f 51.000.000,—

**4 1/2 % Pandbrieven
à 99 1/2 %**

Bij omwisseling tegen uitgelote
pandbrieven is de koers 1/2 % lager.

R. MEES & ZONEN

A° 1720

Bankiers en Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

Safe-Deposit

Bezorging van alle
Verzekeringen

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA

'n eigen stempel

*Goed uitgevoerd
drukwerk, smaak-
vol gezet uit onze
moderne letter-
soorten, verhoogt
het cachet van uw
firma.*

*Wij hebben een
speciale afdeling
voor Artistiek*

Drukwerk

NIJGH & v. DITMAR'S DRUKKERIJ
WIJNHAVEN Nos. 111-113 · ROTTERDAM

Telefoon 7841 (vier lijnen)

Waarom adverteeren in,
en 'n exempl. koopen van

KELLY'S DIRECTORY?

Omdat deze uitgave jaarlijks wordt gekocht en geraadpleegd door tienduizende groote firma's over de geheele wereld, en U, wanneer Uw naam daarin opvallend is gedrukt, voortdurend exportaanvragen zult ontvangen.

Op Uw beurt vindt U er de adressen in van alle handelslichamen, welke in Uw artikel belang stellen, zoodat de gelegenheid om het aantal Uwer relaties uit te breiden, voor het grijpen ligt.

Wanneer U *Exporteur, Importeur, Fabrikant* of *Groothandelaar* is, moogt U niet nalaten zich ten minste van de uitstekend bekend staande *Kelly's Directory* op de hoogte te stellen. Vraagt kosteloos prospectus of bezoek van een vertegenwoordiger aan

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 113 - ROTTERDAM
TELEFOONNUMMER 7843

Verschenen de vijfde druk van:

De Motor- en Rijwielwet

Met volledigen tekst, origineele modellen en alphabetisch register

OVERZICHTELIJK BEWERKT DOOR
E. W. BEEKMAN

Inspecteur van Politie 1ste klasse te Rotterdam

Prijs in manilla omslag .. f 1.25

In slap linnen omslag .... f 1.50

Bij den boekhandel voorhanden

Nijgh & v. Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam

Verschenen:

Tweede, omgewerkte druk van

Inleiding tot de Studie der Bedrijfsuishoudkunde

door J. GROOTEN

Dir. der Levensverzekering-
Mij. N. O. G., Leeraar M.O.
Wiskunde en Boekhouden,
Amsterdam

Ingenaaid

Gebonden

f 7.50

f 8.50

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
ROTTERDAM

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

13^E JAARGANG

WOENSDAG 29 AUGUSTUS 1928

No. 661

INHOUD.

	Blz.
DE ONTWIKKELING DER GEMEENTESCHULDEN door <i>Mr. Dr. A. van Doorninck</i>	746
Het bezuinigingswerk van den Staat door <i>H. J. van de Pol</i>	747
Natuurschoonwet 1928 door <i>B. van den Berg</i>	749
Katoenindustrie door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden met naschrift door <i>J. Gelderman</i>	750
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De beweging van den Zilverprijs door <i>Dr. Hans Puabaum</i>	751
De Deensche staat en de Landmandsbank door <i>Cand. Polit. J. T. Juhl</i>	753
AANTEKENINGEN:	
De politiek der Centrale Banken en de effectenbeurs	754
Het derde rapport van den financiëlen adviseur van de Poolsche regeering.....	756
MAANDCIJFERS:	
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederland.....	757
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	758—764
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.

Redacteur-Secretaris: *S. Posthuma*.

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam*.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnees, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg*.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.*

28 AUGUSTUS 1928.

De positie van de geldmarkt blijft vrijwel onveranderd. Het aanbod van geld is niet groot, vooral niet op langere termijn, maar door de zomerstilte is ook de vraag gering, zoodat er weinig verandering komt in de koersen. Door het geringe aanbod van wissels liep de rente voor particulier disconto in het begin der week tot $4\frac{1}{16}$ pCt. terug. Groter aanbod van wissels bracht echter later de rente weder op $4\frac{3}{16}$ pCt., terwijl voor sommige posten ook wel $4\frac{1}{4}$ en $4\frac{5}{16}$ pCt. moest worden toegestaan. De vraag naar Callgeld was zeer gering, zoodat de rente tot $2\frac{1}{4}$ pCt. terugliep.

Eenige meerdere vraag op gisteren bracht echter de rente weder direct op $2\frac{3}{4}$ à 3 pCt. De prolongatie-notering schommelde tusschen 4 en $3\frac{3}{4}$ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 100.000 te zien. De beleeningen blijken met f 300.000 te zijn teruggelopen. Het tegoed van het Rijk, dat de vorige weekstaat aanwees, maakte gedurende de afgelopen week plaats voor een debetsaldo van de schatkist ten bedrage van f 1,8 miljoen.

De goudvoorraad der Bank bleef weder vrijwel onveranderd. De zilvervoorraad steeg met f 100.000. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans daalden resp. met f 9,1 miljoen en f 4,2 miljoen.

De biljettencirculatie verminderde met f 1,2 miljoen. De rekening-courant-saldi van anderen liepen met f 9,8 miljoen terug. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 2,5 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt $55\frac{1}{2}$.

* * *

Ook op de wisselmarkt heerscht de zomerstilte. De stemming was vast, zonder verandering in de koersen voor Ponden en Dollars, maar met een neiging tot stijgen van bijna alle andere wissels. Vooral Marken waren zeer gezocht; tot 59,47 werd betaald. Uitzonderingen maakten Pesos en Pesetas. Buenos Aires liep weder tot 105.— terug, terwijl Madrid, na een doorlopend flauwe stemming, Donderdag plotseling van 41,50 tot 41,25 terugliep. Sterke steun uit Spanje bracht den koers in enkele minuten weder op 41,50, maar het aanbod bleef aanhouden, zoodat gisteren opnieuw een, zij het ook kleine daling, intrad.

LONDEN, 27 AUGUSTUS 1928.

Gedurende de vorige week was geld zeer goed bruikbaar, terwijl zelfs eenige pressie was waar te nemen op Dinsdag en Woensdag. De markt kon zich echter redden zonder hulp van het centrale instituut. De inschrijving op de verdere uitgifte van 5 pCt. Treasury Bonds per 1933/35 à 101 pCt. absorbeerde een aanzienlijk bedrag en het baarde dan ook geen verwondering, toen uit den weekstaat van de Bank bleek, dat „Other deposits” tot flink onder de 100 miljoen pond waren gedaald.

Disconto houdt zich bij voortduring zeer vast uit hoofde van de lage Dollar- en Reichsmarkkoersen; de notering handhaafde zich op $4\frac{1}{4}$ à $4\frac{5}{16}$, terwijl de Treasury Bills Vrijdag 1,1 à $4\frac{9}{32}$ werden toegewezen.

DE ONTWIKKELING DER GEMEENTE-SCHULDEN.

De onlangs verschenen Inleiding van de Statistiek der gemeentefinanciën over 1927, uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek, bevat eenige belangrijke gegevens over de ontwikkeling der gemeenteschulden.

Het schijnt niet zonder belang aan de hand van die cijfers het stelsel, dat de gemeenten vrij algemeen ten aanzien van haar leeningspolitiek plegen te volgen aan de practijk te toetsen.

Het is bekend, dat Overheidsorganen met betrekking tot de vraag, welke hunner uitgaven zij ten laste van den kapitaaldienst hunner begrooting mogen brengen, in hoofdzaak drie stelsels kunnen volgen; nl.:

1o. alleen leenen voor de rechtstreeks productieve uitgaven, d.w.z. voor uitgaven ten behoeve van werken, die *aan het publiekrechtelijk lichaam zelf* voordeelen of besparingen opleveren, ten minste gelijk aan de rente en aflossing, welke de geldleening aan dat lichaam oplegt;

2o. alleen leenen voor in algemeenen zin productieve uitgaven, d.w.z. voor uitgaven, ten behoeve van werken, welke *aan de gemeenschap* voordeelen of besparingen opleveren, ten minste gelijk aan de lasten, welke terzake van dat werk op de publieke kas drukken;

3o. alleen leenen voor uitgaven ten behoeve van werken, die aan de gemeenschap gedurende langere tijd diensten bewijzen, dan gedurende het jaar waarin ze worden tot stand gebracht, en alsdan met een aflossingsperiode, overeenkomende met den gemiddelden levensduur der werken waarvoor geleend wordt.

Het eerste stelsel, dat men zou kunnen noemen het stelsel van het aanwijsbaar rendeeren, is van de drie het meest beperkte en wordt sedert 1907, met een korte onderbreking tijdens de oorlogsjaren, althans als regel door den Staat toegepast; het derde daarentegen, dat zich om het economisch rendement van het werk niet bekommert, maar alleen een regelmatige verdeling van de aan de totstandbrenging verbonden overheidslasten beoogt, is het stelsel der gemeenten.

Economen van naam hebben betoogd, dat het stelsel van den Staat te beperkt is en de stichting van productieve werken te veel zou kunnen belemmeren. Wanneer — aldus wordt beweerd — een werk — een kanaal bijv. — productief is in dien zin, dat de besparing, die het brengt in de vervoerkosten groter is dan de kosten van bediening en onderhoud van dat kanaal, dan is de totstandkoming daarvan een economisch volksbelang, en dan dient voor de bestrijding der aanlegkosten die methode van financiering te worden gekozen, welke de spoedige totstandkoming het minst belemmert.

Op het eerste gezicht heeft deze leer iets aanmerkelijks; toch kan zij nimmer en zeker niet in de tegenwoordige tijdsomstandigheden door den Staat als stelsel worden aanvaard.

Productiviteit is een vaag begrip, dat uiterst moeilijk onder cijfers is te brengen; de toekomstige productiviteit is uiteraard nog moeilijker te bepalen. Niettemin moet het werk betaald worden uit de belastingpenningen der burgerij. Het geld, dat de Staat den belastingbetaler afneemt, kan deze niet zelf voor kapitaalvorming aanwenden. Aangezien de particulier uit eigenbelang de meest productieve kapitaalvorming opzoekt en er hier dus een natuurlijke waarborg voor productiviteit bestaat, moet de Staat zeer voorzichtig zijn met het opeischen van belastinggelden. Want als hij deze voor de tot standbrenging van minder productieve of in het geheel niet productieve werken aanwendt, schaadt hij de noodzakelijke kapitaalvorming in plaats van deze te bevorderen. Er is dus bij den Staat een speciale waarborg noodig, die in de plaats treedt van het eigenbelang van den particulier. Deze waarborg kan te minder worden gemist, omdat bij den Staat het gevaar, dat de productiviteit van een Over-

heidswerk wordt overschat, oneindig veel grooter is dan het gevaar, dat de Overheid uit te groote financiële angstvalligheid zich in het tot standbrengen van productieve werken teveel beperkt. Een weg, een kanaal, een haven, een spoorweg of welk ander Overheidswerk ook, levert gewoonlijk slechts voordeel aan een beperkt gebied of aan een bepaalde groep van personen. Wordt het werk door den Staat tot stand gebracht, dan worden de kosten over het geheele volk omgeslagen. De streek, die bij het werk belang heeft, profiteert dus meer dan zij moet betalen en voert dan ook voor het werk een krachtige, doch niettemin eenzijdige propaganda. Ook politieke belangen doen dan hun invloed gelden. Staatkundige partijen, die den vooruitgang wenschen te dienen, moeten voor hun minder economisch aangelegde kiezers toonen, dat zij niet stilzitten en dat er wat gebeurt. De pers pleegt hieraan krachtig mede te werken. Eindelijk leggen ook allerlei persoonlijke en groepsbelangen hun invloed in de schaal. Ingenieurs, aannemers, leveranciers, werkloozen, van alle kanten wordt er aandrang uitgeoefend om Overheidswerken tot stand te brengen.

Het gevaar van overschatting der productiviteit en lichtvaardige totstandbrenging van economisch niet rendabele Overheidswerken wordt nog veel grooter bij betaling van het werk ten laste van den kapitaaldienst. Immers, terwijl bij betaling ten laste van den gewonnen dienst de last, die aan het budget wordt opgelegd, de Overheid er wel toe dwingt zich van de wenschelijkheid der totstandbrenging nauwkeurig rekenschap te geven, wordt bij betaling ten laste van den kapitaaldienst deze zorg tot betrekkelijk kleine afmetingen teruggebracht. Weliswaar legt de Overheid daardoor lasten op de toekomst, maar daarvan maakt men zich af met het argument, dat immers de toekomst ook van het werk zal profiteren, en omtrent de waarde van dat profijt in verhouding tot de op te brengen lasten breekt niemand zich het hoofd.

Tegen de bovengeschetste gevaren is daarom het zooveel mogelijk ten laste van den gewonnen dienst financieren, ook van productieve Overheidswerken een in het belang der kapitaalvorming noodzakelijk en onmisbaar correctief. Daarmede reeds is het hierboven onder 2o. genoemde stelsel als grondslag voor practisch Staatsbeleid veroordeeld.

Doch er bestaan nog andere ernstige bedenkingen tegen.

De belangrijkste daarvan is wel deze, dat de Staat jaarlijks *f* 40 à *f* 50 miljoen successiebelasting, wat een zuivere kapitaalheffing is, gebruikt voor dekking van uitgaven van den gewonnen dienst. Als correctief tegen deze kapitaalvernietiging moet nieuw kapitaal gevormd worden uit gewone middelen.

Voorts teert de Staat, door niet af te schrijven, op zijn schuldenvrij vermogen jaarlijks niet onbelangrijk op zijn kapitaal in. Prof. Mr. A. van Gijn heeft dit tekort aan afschrijving voor 1913 op *f* 8 miljoen 's jaars berekend. Ook tegenover dezen achteruitgang is de vorming van nieuw kapitaal ten laste van den gewonnen dienst noodzakelijk.

En eindelijk is kapitaalvorming door de noodzakelijke en productieve Overheidswerken zooveel mogelijk ten laste van den gewonnen dienst te financieren ook geboden, sedert als gevolg van den wereldoorlog zooveel kapitaal is vernietigd en de Staat is bezwaard met een verdriedubbelden schuldenlast, waartegenover voor een belangrijk percentage geen enkel actief staat.

Om al deze redenen moet de Staat bij het betalen van productieve werken uit leeningsgeld het criterium van het aanwijsbaar rendeeren aanvaarden. Verder dan het onder 1o. genoemde stelsel, dat op zichzelf al een teruggang is vergeleken bij het tijdperk van vóór 1907, toen alles ten laste van den gewonnen dienst werd betaald, mag de Staat in de tegenwoordige omstandigheden zeker niet gaan.

Het is een verblijdend verschijnsel, dat in de Staats-

begrotingen der laatste jaren dit stelsel als het juiste is aanvaard en dat voorzover er in de oorlogsjaren van moest worden afgeweken, er bij voortdurend naar wordt gestreefd, zoo spoedig de omstandigheden dit toelaten, daarnaar terug te keeren.

Hoe staat het nu echter bij de gemeenten?

Voor de gemeenten wordt de vraag, welke uitgaven ten laste van den kapitaaldienst mogen worden gebracht door andere overwegingen beheerscht dan voor den Staat gelden. De algemeene economische factoren treden bij de gemeente, met uitzondering wellicht van de bedrijven meer op den achtergrond; daarvoor waakt het toezicht van het Centraal Gezag.

Voor de gemeente is de betaling uit den gewonen of den kapitaaldienst een zuiver gemeentelijk financieel probleem. De belangen, die de gemeente ter uitvoering van de wet, of wel krachtens haar autonome bevoegdheid behartigt, moet zij bekostigen grootendeels uit de door hare inwoners op te brengen belastingen, welke belastingen aan wettelijke maar meer nog aan natuurlijke grenzen zijn gebonden; haar beleid bestaat in het zoeken naar den juiststen weg tusschen een goede verzorging der verschillende belangen en de practisch daarvoor beschikbare middelen. Voor alle gemeenten vertoont dit probleem onderling belangrijke afwijkingen, maar er is overeenstemming op dit punt, dat voor de gemeenten de belastingheffing niet wordt beheerscht door algemeene overwegingen van volkswelvaart, maar dat zij een vraagstuk is van practische gemeentepolitiek. Voor zeer vele gemeenten is dit een zeer moeilijk vraagstuk, omdat zij eensdeels in haar belastingheffing zoowel wettelijk als door onderlinge concurrentie feitelijk zijn beperkt, terwijl anderzijds de uitgaven zoowel voor het zelfbestuur als voor de eigen huishouding, voortdurend een neiging tot uitzetting vertoonen. Voeg daarbij den grooten invloed van den gemeenteraad op den dagelijkschen gang van zaken, dan is het wel duidelijk, dat de verleiding om uitgaven ten laste van den kapitaaldienst te financieren bij de gemeente nog grooter is dan bij het Rijk.

Het is dan ook geenszins verwonderlijk, dat het hierboven onder 3o. genoemde stelsel bij de gemeenten vrij algemeen toepassing heeft gevonden, maar juist deze begrijpelijke tendens maakt het dubbel noodig de resultaten vooral niet uit het oog te verliezen.

Wat leeren ons nu de statistische cijfers?

Het totaal der gemeenteschulden bedroeg volgens de gemeente-rekeningen over 1924 en de begrotingen 1925 en 1926:

op 1 Januari 1924	f 1.531.352.000,—
„ „ „ 1925	„ 1.770.067.000,—
„ „ „ 1926	„ 1.917.206.000,—

Brengt men op dit totaal in mindering de leeningen voor de gemeentebedrijven gesloten, waarvan een oogenblik worde aangenomen, dat rente en aflossing door de bedrijven wordt opgebracht, dan blijft voor de overige gemeenteschuld:

op 1 Januari 1924	f 960.474.000,—
„ „ „ 1925	„ 1.138.414.000,—
„ „ „ 1926	„ 1.261.674.000,—

Deze stijging met meer dan f 100 miljoen 's jaars zet zich in volgende jaren onverminderd voort.

In de periode 1 Mei 1924—1 Mei 1925 vinden wij aan nieuwe gemeenteleeningen ..... f 164.801.000 af: conversieleeningen ..... „ 50.318.000

Blijft nieuwe schuld .... f 114.483.000

1 Mei 1925—1 Mei 1926 ..... f 314.453.000 af: conversieleeningen ..... „ 213.419.000

Blijft nieuwe schuld .... f 101.034.000

1 Mei 1926—1 Mei 1927 ..... f 232.836.000 af: conversieleeningen ..... „ 124.438.000
Blijft nieuwe schuld .... f 108.398.000

1 Mei 1927—1 Febr. 1928 (9 maanden) f 143.802.000 af: conversieleeningen ..... „ 51.601.000
Blijft nieuwe schuld (9 maanden) f 92.201.000

Per hoofd der bevolking steeg de gemeenteschuld van 1 Januari 1924 op 1 Januari 1926, dus in twee jaren tijds, met gemiddeld 21½ pCt.

Deze stijging vertoont zich over alle groepen van gemeenten, doch in de grootere gemeenten het sterkst.

Zij beliep:

in gemeenten boven 100.000 zielen	26 pCt.
„ „ van 50.000—100.000 zielen ..	22 „
„ „ „ 20.000— 50.000 „	22,2 „
„ „ „ 10.000— 20.000 „	26,4 „
„ „ „ 5.000— 10.000 „	10 „
„ „ beneden 5.000 zielen	4 „

Zoowel uit een oogpunt der gemeentefinanciën, als van een algemeen economisch standpunt bezien, kan deze stijging bezwaarlijk anders dan bedenkelijk genoemd worden.

Indien een gemiddelde rentevoet van 4,5 pCt. en een aflossing in 30 jaren wordt aangenomen, kostte de dienst der gemeenteschuld, met uitzondering van de bedrijven in 1924 reeds meer dan f 75 miljoen 's jaars of 16 pCt. van alle gewone uitgaven der gemeente, de bedrijven buiten beschouwing gelaten. Voor 1926 is volgens de begrotingscijfers dit percentage reeds gestegen tot 21 pCt. Jaarlijks nemen de lasten ter zake van nieuwe gemeenteschuld met f 7 à f 8 miljoen toe.

Het totaal van de geconsolideerde Staatsschuld bedroeg op 1 Januari 1928 f 2738 miljoen. De tijd is niet ver meer, dat de totale gemeenteschuld boven die van het Rijk uitgaat.

Dat een dergelijke onrustbarende stijging van de gemeenteschuld op den duur niet kan voortgaan spreekt welhaast vanzelf. Voor de gemeentefinanciën levert zij ook daarom een ernstig gevaar op, omdat voor de gemeente, die eenmaal een eind op dezen weg gevorderd is, het omkeeren practisch zeer moeilijk wordt. Immers doordat de schuldenlast door de periodieke aflossing slechts geleidelijk daalt, brengt verandering van stelsel de eerste jaren onvermijdelijk verzwaring van het reeds thans zwaar belaste gemeentelijk budget met zich mede.

Toch zal het hiertoe moeten komen, want ook uit een algemeen economisch oogpunt dreigt een dergelijke stijging een ernstige belemmering voor de volkswelvaart te zullen worden. In de periode 1924/26, waarin de gemeenteschuld per hoofd der bevolking met 21½ pCt. toenam, steeg het belastbaar inkomen volgens de kohieren der Rijksinkomstenbelasting met nog geen 4 pCt.

Gedeputeerde Staten, die volgens de gemeentewet de gemeentebegrotingen hebben goed te keuren, zullen ongetwijfeld aan de hierboven in den aanhef genoemde belangrijke statistische publicatie hun volle aandacht schenken.

A. VAN DOORNINCK.

25 Juli 1928.

HET BEZUINIGINGSWERK VAN DEN STAAT.

De tijd van de groote belangstelling der Tweede Kamer voor het bezuinigingswerk van den Staat, de tijd, dat de Kamer, onder aanvoering van Mr. Marchant, de oorlogsbegroting artikel voor artikel behandelde en daarin schrapte wat niet strikt noodzakelijk was, zoodat tenslotte de toenmalige minister van oorlog, Jhr. Alting von Geusau, niettegenstaande zijn begroting was aangenomen, opstond en mededeelde, dat hij met een dergelijke gehavende begroting niet langer zijn portefeuille wenschte te behouden, die tijd is lang voorbij. De Tweede Kamer beperkt haar belangstelling nu tot eenige algemeene beschouwingen

in de afdelingen en bij de openbare behandeling der begrotingshoofdstukken; zij zegt dan, dat er niet genoeg voor de bezuiniging gedaan wordt; de regeering poogt dat te weerleggen. . . en het bezuinigingsprobleem blijft weer voor een jaar rusten.

Nochtans is het van groot belang voor de Nederlandsche schatkist, dat deze belangstelling van het parlement (en van het volk) weer herleeft. Want alerminst kan gezegd, dat thans in alle staatsbedrijven en in departementale afdelingen de grootst mogelijke *efficiency* is bereikt. Er zijn takken van dienst, zooals bij voorbeeld de Rijksgebouwendienst, waarvan dit inderdaad wel gezegd kan worden. Bij dezen dienst is het beheer en het onderhoud van vrijwel alle rijksgebouwen gecentraliseerd, met het nuttige gevolg, dat in den loop der jaren millioenen en millioenen voor de schatkist bespaard zijn geworden. Maar deze toepassing van de juiste, de grootst mogelijke *efficiency*, is toch slechts een uitzondering. In verscheidene andere staatsdiensten en departementale afdelingen vindt het bezuinigingswerk slechts langzaam voortgang. Psychologisch is dat volkomen verklaarbaar, want de hoofden van departementale afdelingen zijn nu eenmaal geen directeuren van een bedrijf, die zelf het loodje er bij moeten leggen, wanneer de uitkomst van hun dienst financieel nadeel oplevert. En wanneer is er eigenlijk sprake van financieel nadeel van een departementale afdeling? Nimmer, want de Staat leeft niet zooals een gewoon particulier bedrijf, aan den rand van zijn economische bestaansmogelijkheid, maar kan te allen tijde door eenvoudige verhooging van de inkomstenbelasting het nadeelig saldo van een staatsdienst vereffenen. Het is dus voor al degenen, die in staatsdienst zijn, van den hoogsten tot den laagsten, zoowel voor een minister als voor den chef van de kleinste en meest onbeteekenende afdeling van een der departementen, heel moeilijk, uit een menschkundig oogpunt bezien, om *altijd* er aan te denken, dat het zuurverdiend geld van de staatsburgers is, waarover zij beschikken. Daarbij komt nog, dat juist die onderwerpen, zooals legervoorziening, sociale verzekering en onderwijs, waarop, bij een verandering van een systeem, een werkelijk hoogst belangrijke besparing mogelijk zou zijn, met behoud van *dezelfde* resultaten, dat juist die onderwerpen vallen *binnen* de politieke sfeer waardoor zij *buiten* den invloed liggen van het bezuinigingsapparaat, dat nog steeds in werking is, al bemerkt de groote massa daarvan niet zooveel. En ten slotte is er nog het feit, dat om de vier jaren, of om eenige jaren meer of minder, de ministers wisselen en nieuwe mannen komen aan het hoofd van de departementen van algemeen bestuur. Het is ook al weer psychologisch volkomen begrijpelijk, dat elke minister tegenover het land iets wil hebben tot stand gebracht. En wanneer een minister iets tot stand brengt, dan kost het den belastingbetaler meestal een flinken duit. Er zijn maar weinig ministers, die, eenmaal aan de regeering gekomen, plezier er in hebben, af te zien van groote, nieuwe, kostbare doeleinden, en zich te beperken tot een beter, goedkooper, dus meer *efficiënte* inrichting van de taak, welke de Staat reeds heeft. Zoo'n uitzondering vormt ongetwijfeld de tegenwoordige minister-president, zoo'n uitzondering vormen ook anderen, maar de meeste ministers daarentegen zinnen aanstonds op de totstandbrenging van zaken, waardoor zij hun naam kunnen verbinden aan het parlementaire tijdperk, waarin zij hebben geregeerd.

Alle factoren werken dus niet bepaald mede, om het bezuinigingswerk van den Staat te doen slagen. Desniettegenstaande kan het nog een groote toekomst hebben en veel nut voor het land opleveren, indien eenige ernstige fouten daarin worden weggenomen. De eerste, waarop wij doelen, achten wij de belemmering, die kan worden opgeworpen op den weg, dien de rapporten van verschillende departementale bezuinigingscommissies moeten afleggen. Er zijn op het oogenblik tal van rapporten ingediend bij de regeering

als resultaat van de studie van kleine departementale commissies, waarin naast ambtenaren van de daarbij betrokken afdelingen, een bezuinigingsinspecteur van de Generale Thesaurie (die, in samenwerking met de Centrale Reorganisatie-Commissie, de bezuinigingsobjecten uitzoekt) zitting heeft. Deze rapporten behooren, wanneer zij bij een minister zijn ingediend, niet meer, zooals nu nog maar al te vaak gebeurt, opnieuw in handen gesteld te worden van afdelingen van het betrokken departement, waardoor vaak weer *belanghebbende* ambtenaren invloed op de afdoening van het rapport kunnen oefenen, maar door den minister zelf terstond te worden getoetst aan zijn eigen inzicht en zijn eigen verantwoordelijkheid¹⁾.

Een voorbeeld kan duidelijk maken, wat wij hiermede bedoelen. In 1926 heeft een commissie tot reorganisatie van den duren Waterstaatsdienst, die onder leiding stond van het hoofd van een der afdelingen van dat departement, een rapport bij den minister van Waterstaat ingediend. Dit rapport is eerst gegaan naar de Bezuinigingscommissie-Pop, die er enkele aantekeningen bij maakte. Sindsdien is het door den minister van Waterstaat in handen gesteld van ambtenaren, die zelf belang konden hebben bij de al of niet uitvoering ervan. En toch was dit rapport ondertekend door *de vertegenwoordigers van alle organisaties van waterstaatsambtenaren*, die bij de uitvoering ervan zelf ook betrokken zullen worden. Deze hebben met hun handtekening dus *bekrachtigd* de bezuinigingsmogelijkheden, die in het rapport zijn aangegeven. Waartoe moet nu minister Van der Vegte nog eens anders advies hebben? Hij had juist advies van degenen, *die er zelf over oordeelen konden*, terwijl een deel van hen er *zelf onder zou moeten lieden*. De Kamer vroeg elk jaar naar het rapport bij de behandeling der Waterstaatsbegroting. Het eerste jaar kon de minister terecht zeggen, dat hij er nog niet in zat, maar het tweede jaar, dat hij benut had om het rapport van de eene tafel op de andere te leggen, heeft hij den inhoud van het rapport besproken op een wijze, die duidelijk weergaf, dat hij dien inhoud niet eens voldoende had leeren kennen²⁾.

Men voelt, dat er van het bezuinigingswerk van den Staat weinig of niets terecht kan komen, wanneer een hoogst belangrijk object van bezuiniging, waarvan de mogelijkheid door alle belanghebbende groepen is erkend en bevestigd, op een dergelijke wijze wordt verwaarloosd. Dit is nu wel een heel kras voorbeeld, maar er zouden tal van andere voorbeelden, zij het niet zóó sterk sprekend, aan toegevoegd kunnen worden, welke zouden aantonen, hoelang een commissoriaal bestudeerde bezuinigingsmogelijkheid, waarover rapport is uitgebracht, blijft liggen zonder dat zij geheel, of zelfs ten deele tot uitvoering komt. Indien een Kamerlid, dat werkelijk belang stelt in het bezuinigingsprobleem, aan de regeering eens vroeg een lijst over te leggen (die voor een particulier niet is samen te stellen) van de behandelde bezuinigingsmogelijkheden en van de bereikte resultaten, dus van den stand van *uitvoering* der rapporten, dan zouden al die frappante gevallen van *schromelijke* vertraging in het bezuinigingswerk van den Staat goed voor den dag komen. De eigenlijke fout in het bezuinigingssysteem is dan ook, dat er geen enkele instantie is, die de regeering over de verwaarloozing van een dergelijk bezuinigingsobject nadrukkelijk ter verantwoording kan roepen. Indien nu de belangstelling der Tweede Kamer zoozeer mocht herleven, dat zij onverbiddelijk een minister, die zoolang

¹⁾ Dit geldt uit den aard der zaak alléén voor rapporten, aan de samenstelling waarvan de deskundige ambtenaren van een minister *zelf* reeds hebben meegewerkt. Indien dat *niet* het geval is, moet een minister zich natuurlijk altijd het recht voorbehouden over ingekomen voorstellen en rapporten eerst nog zijn eigen *ambtelijke* instanties te hooren.

²⁾ Men vergelijk bijvoorbeeld de Handelingen der Tweede Kamer, blz. 934, 1e kolom, vanaf de tweede alinea, met de bladzijde 47 (vanaf de voorlaatste alinea) en 48, benevens met bladzijde 54 (derde alinea).

draalde over een bezuinigingsmogelijkheid, welke eigenlijk voor uitvoering gereed ligt, ter verantwoording riep, dan zou het bezuinigingswerk van den Staat niet meer onder zooveel remmende omstandigheden kunnen lijden. De Tweede Kamer behoorde een kleine commissie te vormen, die geen andere taak zou behoeven te hebben, dan *regelmatig verantwoording te vragen* aan de hoofden van departementen van algemeen bestuur en die aan de Kamer over te leggen, *van al die bezuinigingsonderwerpen die in studie zijn*.

Deze kleine commissie zou niet, zooals de vroegere parlementaire Bezuinigingscommissie-Rink, de bezuiniging zelf ter hand moeten nemen, doch zich uitsluitend moeten beperken tot het eischen en afleggen van rekening en verantwoording omtrent den stand van zaken. De tegenwoordige Bezuinigingscommissie-Pop is, naar ons inzicht, van weinig of geen nut meer voor het bezuinigingswerk van den Staat. Het systeem van het bezuinigingsapparaat van de regeering, welk apparaat, als we het zoo mogen blijven noemen, gevormd wordt door de Generale Thesaurie, de Centrale Reorganisatie-Commissie, de kleine departementale Commissies, en de bezuinigingsinspecteurs, werkt voortreffelijk. Het komt hierop neer, dat een bezuinigingsonderwerp *niet meer buiten de betrokken ambtenaren* om ter hand wordt genomen, maar dat deze er in worden gekend, een goed woord zelfs erin kunnen meespreken, zoodat de grootst mogelijke waarborg verkregen is, dat, wanneer een bezuinigingsmogelijkheid ten slotte in staat van uitvoering komt, de ambtenaren van den betrokken dienst in ieder geval hun medewerking niet zullen onthouden. De rapporten, welke zijn ingediend, zijn steeds het resultaat geweest van de overweging van alle kanten. In een dergelijk systeem past een bezuinigingscommissie, met de instructies, gelijk die van den heer Pop heeft, niet meer. Want wat voor nut kan het nog hebben, dat een bezuinigingsonderwerp, dat reeds van alle kanten bekeken is, nog eens door een aparte commissie wordt gezien? Deze kan slechts haar instemming met het voorstel betuigen, of wel het heele object, waarover rapport is uitgebracht, van voren af aan *grondig* opnieuw bezien. *In beide gevallen is haar werk even overbodig*.

De vertegenwoordigende lichamen van Handel en Industrie kunnen ten opzichte van het bezuinigingswerk van den Staat, dat niet het minst ook in hun belang wordt verricht, eveneens een belangrijke taak vervullen. Zij kunnen optreden als het geweten van Regeering en Kamer. Indien de Regeering met haar heele bezuinigingsapparaat nog niet de macht heeft gehad tot een snellere uitvoering van bezuinigingsmogelijkheden te komen, indien evenmin de Kamer *krachtiger* ijvert voor een snellere uitvoering van de tot stand gekomen rapporten, kunnen Handel en Industrie trachten dien prikkel tot vooruitgang wederom te scheppen. De Maatschappij voor Nijverheid en Handel doet met haar publicaties omtrent de bezuinigingsmogelijkheden inderdaad nuttig werk, maar nog beter zou het zijn, indien dit werk zich beperkte tot een publicatie van den *stand van het* bezuinigingswerk van den Staat *zelf*, indien dus bijvoorbeeld in het geval van het Waterstaatsrapport kort en goed wordt geconstateerd, dat zooveel jaren geleden dit rapport reeds samengesteld werd. Indien dat publicatie-werk ten opzichte van elk bezuinigingsonderwerp, dat de regeering zelf ter hand heeft genomen, *regelmatig* werd gedaan en zoowel aan de Kamer als aan de regeering onder oogen werd gelegd, dan zou, naar het ons voorkomt, weer een veel krachtiger prikkel voor beiden worden geschapen. En dan zou in ieder geval de volle verantwoordelijkheid voor het noodlottig oponthoud, dat veel nuttig werk nu lijdt, gelegd worden op diengeen, die haar tegenover het land behoort te dragen.

Mogen de vertegenwoordigende lichamen van Handel en Industrie, te zamen met de Maatschappij voor Nijverheid en Handel eens overwegen, wat zij op dit

gebied in het belang des Lands kunnen doen, wanneer de Tweede Kamer er niet toe mocht komen een kleine commissie te vormen, zooals wij hierboven bedoelden.

's-Gravenhage, Aug. 1928.

VAN DE POL.

NATUURSCHOONWET 1928.

In de Wet van 15 Maart 1928 Staatsblad No. 63, kortweg genoemd Natuurschoonwet 1928, zal wel niemand, die enkel op hare benaming let, een Belastingwet zoeken. En toch, waar bij die Wet, de Wet op de Personeele belasting 1896 met art. 10 § 4 werd aangevuld (art. 6), de wet op de Inkomstenbelasting 1914 in haar art. 5 met eene alinea werd verrijkt (art. 5), aan art. 7 der Wet op de Vermogensbelasting 1892 een tweede lid werd toegevoegd (art. 4 A), een gelijkkluidend lid werd toegevoegd aan art. 8, 10 der vanaf 1 Mei 1928 vervangen Wet van 18 Augustus 1916, Staatsblad No. 411, op de Verdedigingsbelasting I (art. 4 B) en de artikelen 7, 8 en 9 gewijid werden aan de regeling van de rechten van Successie, van overgang en van schenking, daar zal aan de strekking dezer wet geen twijfel meer kunnen overblijven. Trouwens is die strekking, mede blijkens de considerans, tot nadere regeling van sommige van landgoederen geheven *belastingen* tot bevordering van behoud van natuurschoon.

De Wet, geacht in werking te zijn getreden sedert 1 Januari 1928 (art. 13), verstaat onder landgoederen geheel of gedeeltelijk met bosschen of andere houtopstanden bezette terreinen — daaronder begrepen die, waarop eene buitenplaats voorkomt — voor zover het blijven voortbestaan van die terreinen in den bestaanden toestand voor het behoud van natuurschoon wenschelijk wordt geacht (art. 1).

Ten einde te bereiken, dat onroerende goederen worden aangemerkt als landgoederen in den zin der wet, heeft de eigenaar zich bij verzoek (art. 2) te richten tot de Ministers van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en van Financiën, in te dienen bij eerstgenoemden Minister, onder overlegging (art. 11) van kosteloos bij den Hypotheekbewaarder te verkrijgen extracten uit den kadastralen legger en uit de kadastrale plans.

Er wordt dus op den eigenaar niet den minsten wettelijken dwang uitgeoefend om op zijn perceel de Natuurschoonwet toepassing te doen vinden. Elk actief, dwingend optreden van Staatswege tot behoud van natuurschoon, is vreemd aan deze wettelijke regeling, die alles overlaat aan het particulier initiatief. Als er dus te eeniger tijd klachten komen, dat de wet weinig uitricht, dan bezie men die in het licht van dat particulier initiatief.

Na ingewonnen advies van den Boschraad (art. 3) beslissen de zoeven genoemde Ministers bij gemeenschappelijke beschikking of al dan niet sprake is van een landgoed in den zin van bovenaangehaald art. 1 der Natuurschoonwet. Eenig beroep tegen die beslissing staat niet open. Deze regeling doet denken aan die van de artikelen 82 en 82a der Successiewet betreffende kwijtschelding of vermindering van krachten die wet verschuldigde rechten, met dien verstande, dat daarbij enkel de Minister van Financiën is betrokken. Bij de Natuurschoonwet echter maakte het tweeledig doel: behoud van natuurschoon en belastingregeling, twee Ministers noodzakelijk.

Wat is nu het gevolg van eene gunstige beschikking in deze van de Ministers van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en van Financiën?

Dat zoolang de perceelen zijn aan te merken als landgoederen in den zin van art. 1 der Natuurschoonwet: de huurwaarde voor de personeele belasting in geen geval hooger bepaald wordt dan op 6 ten honderd der verkoopwaarde, die daaraan zou moeten worden toegekend, indien op die perceelen de last rustte om die gedurende een tijdvak van 25 jaren als zoodanig in stand te houden en geen opgaand hout te

vellen dan volgens de regels van normaal boschbeheer noodzakelijk of gebruikelijk is;

de huurwaarde van gebouwen en gronden bij eigen gebruik voor woning of tot huishoudelijke doeleinden voor de toepassing van art. 5 der wet op de Inkomstenbelasting niet hooger geschat wordt dan eveneens 6 ten honderd van de zoeven omschreven verkoopwaarde;

de meerbedoelde verkoopwaarde ook als grondslag van heffing aangenomen wordt voor de Vermogensbelasting en — omdat volgens art. 2 der tegenwoordige Wet op de Verdedigingsbelasting I van 16 Maart 1928, Staatsblad No. 66 op de Verdedigingsbelasting I van toepassing zijn alle bepalingen der Wet op de Vermogensbelasting — ook voor de Verdedigingsbelasting I;

worden de goederen bovendien overeenkomstig regelen goed te keuren door de Ministers van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en van Financiën voor het publiek opengesteld, dan worden Vermogensbelasting en Verdedigingsbelasting I slechts geheven over de helft van de verkoopwaarde; die regelen zijn te vinden in eene resolutie van 2 April 1928, No. 36;

in afwijking van de artikelen 47, 48 en 49 der Successiewet voor de regeling van de rechten van successie, van overgang en van schenking, de waarde van een landgoed wordt bepaald op de meerbedoelde verkoopwaarde ten dage van het overlijden of van de schenking. In de Memorie van Successie zoowel op te geven de verkoopwaarde naar de Natuurschoonwet als naar art. 47 der Successiewet. Dit laatste omdat indien binnen het tijdvak van 25 jaren na het overlijden of de schenking het perceel ophoudt landgoed in den zin der Natuurschoonwet te zijn, ingevolge eene nadere Memorie recht wordt bijgevorderd, waarbij zoowel rechtelijke waardeering met de bekende marge van $\frac{1}{8}$ (art. 62 Successiewet) als minnelijke waardeering (art. 64 Successiewet) te pas kunnen komen.

De hier tot grondslag aangenomen gereduceerde verkoopwaarde zou men bestemmingswaarde kunnen noemen, afhankelijk als ze is van de bestemming van het perceel om buitenplaats of landgoed te blijven en om daarvan in het algemeen geen opgaand hout te kappen. Uiteraard influenceert dit de verkoopwaarde, waarvan nu het opgaand hout geen factor uitmaakt en welke verkoopwaarde door deskundigen moet worden geschat. Zoolang dus de eigendommen zijn aan te merken als landgoederen in den zin van art. 1 der Natuurschoonwet, worden de heffingen van Personeele-, Inkomsten-, Vermogens- en Verdedigingsbelasting I derhalve verzacht. De belastbare opbrengst der grondbelasting blijft echter volkomen intact.

Merken we nog op, dat bij de Successiewet de aangevers aanspraak maken op beschouwing van het onroerend goed als landgoed in den zin van art. 1 der Natuurschoonwet, zulks zonder beslissing van de Ministers van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en van Financiën. Het is dus denkbaar, dat enkel voor de Successiewet en niet voor de Personeele belasting, Inkomstenbelasting, Vermogensbelasting en Verdedigingsbelasting I de Natuurschoonwet toepassing vindt.

De gevolgen van eene gunstige Ministeriële beslissing ten aanzien van de Personeele belasting, Inkomstenbelasting, Vermogensbelasting en Verdedigingsbelasting I gaan in met den aanvang van het belastingjaar, volgende op den dag, waarop het verzoek is ingekomen (art. 10).

De Ministers van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en van Financiën kunnen beslissen, dat een perceel niet meer is aan te merken als landgoed in den zin van art. 1 der Natuurschoonwet (art. 3, tweede lid, letter b). Ook kan de eigenaar, zonder gebonden te zijn aan het hierboven besproken 25 jarig tijdvak, aan genoemde Ministers mededeelen, dat hij op zijn indertijd gedaan verzoek om het perceel te doen aanmerken als landgoed in den zin van art. 1 der Na-

tuurschoonwet wenscht terug te komen nl. als hij in deszelfs toestand verandering wil brengen, opgaand hout wil vellen (art. 13, tweede lid, letter a).

Door het voorafgaande heb ik gemeend goed te doen in kort bestek doch niettemin volledig, eenige meerdere bekendheid te geven aan deze 13 artikelen tellende wet, die het verdwijnen van natuurschoon in den vorm van buitenplaatsen met bosch kan helpen tegengaan, die misschien voorbestemd is om eerlang eene populaire Belastingwet te worden, wier naam althans sympathiek aandoet.

Onbekendheid met die wet kan aanleiding geven tot het uiten van menig vooroordeel, dat in het tegenovergesteld geval achterwege zou zijn gebleven.

Rotterdam.

B. VAN DEN BERG.

DE NEDERLANDSCHE KATOENINDUSTRIE IN 1927.

Het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden meldt ons:

In de Economisch-Statistische Berichten van 9 Mei 1927 No. 645 verscheen onder bovenstaanden titel een artikel van J. G., waarin een tabel voorkomt, welke moet aangeven de invoerwaarden van katoenen goederen in Java en Madoera gedurende de jaren 1913—1926 en 1927, gespecificeerd naar de belangrijkste landen van herkomst.

Voor het samenstellen van deze tabel werden waarschijnlijk de invoerstatistieken van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden geraadpleegd. Met de alhier beschikbare gegevens werd dezelfde staat gereconstrueerd. De verkregen cijfers vindt men in onderstaande tabel, welke vrij belangrijke verschillen met den gepubliceerden staat oplevert.

	1913		1926		1927	
		%		%	%	
Nederland	33.300.874	45,07	34.494.482	28,50	32.821.842	25,76
Engeland	33.252.989	45,01	33.800.396	27,93	34.628.246	27,18
Duitschl.	1.788.894	2,42	415.760	0,34	319.253	0,25
Frankrijk	192.715	0,26	378.043	0,31	353.742	0,28
België	59.831	0,08	211.779	0,17	174.607	0,14
Italië	2.699.146	3,65	6.146.154	5,08	7.559.862	5,94
Oostenrijk	22.960	0,03	1.404	—	13.723	0,01
Zwitserl.	169.239	0,23	6.322.957	5,22	7.141.891	5,61
Ov. Europa	7.212	0,01	—	—	—	—
Singapore	2.022.991	2,74	2.128.963	1,78	1.061.433	0,83
Hongkong	118.836	0,16	51.381	0,04	116.302	0,09
Japan	204.961	0,28	33.028.008	27,28	36.578.412	28,72
China	—	—	965.655	0,80	1.240.352	0,97
Br. Indië	—	—	2.737.222	2,26	4.719.119	3,70
Amerika	—	—	351.656	0,29	617.035	0,48
Penang	—	—	5.621	—	3.027	—
Siam	—	—	4.919	—	25.441	0,02
Tsj. Slov.	—	—	4.434	—	20.458	0,02
Noorwegen	—	—	1.842	—	—	—
Australië	—	—	256	—	15	—
Zweden	—	—	135	—	—	—
Indo China	—	—	202	—	—	—
Formosa	—	—	15	—	42	—
Br. Bezitt.	—	—	—	—	885	—
Onbekend	8.873	0,01	912	—	805	—
Elders	35.105	0,05	—	—	—	—

Totaal 73.884.626 100 121.052.196 100 127.396.492 100

Aangezien de post „Rest” van stijgende beteekenis is, volgt hiervan nog een nadere specificatie.

Uitwerking der verschillen in het artikel De Nederlandsche katoenindustrie in 1927.

In de Rest-post van 1913 was een verschil van precies f 4.000.000 te veel, welk verschil ook in het totaal doorloopt; een post van f 1.788.894 voor Duitsland werd door den heer J. G. in de Rest-post verwerkt, terwijl Singapore f 121.405 te min had, doordat ruwe ongebleekte en gebleekte stoffen voor resp. f 3.043 en f 118.362 of te samen f 121.405 ook in de Rest-post was verwerkt.

Hieronder volgen de staten, door den heer J. G. samengesteld, met daarnaast de cijfers voor 1926 en 1927, zooals zij door mij werden verkregen, waaraan ik een kolom „verschillen” toevoegde. Als noot van

elke tabel werden de verschillen, die door mij door getallencombinatie naar waarschijnlijkheid opgelost werden, uitgewerkt.

1926		Verschillen
Ec.-Stat. Ber.		
Engeland	33.800.396	33.800.396
Nederland	34.494.482	34.494.482
Japan	33.027.187	33.028.008 — 821 ¹⁾
Italië	6.141.385	6.146.154 — 4.769 ²⁾
China	965.655	965.655
Zwitserland	6.281.518	6.322.957 — 41.439 ³⁾
Singapore	2.390.157	2.128.963 +261.194 ⁴⁾
Duitschland	415.760	415.760
Br. Indië	2.737.222	2.737.222
Rest	698.434	1.012.599 —314.165 ⁵⁾
	120.952.196	121.052.196

- 1) Japan te min f 821 bestaande uit een post sarongs, kains enz. door J. G. niet opgenomen.
- 2) Italië te min f 4769. — bestaande uit een post f 1.134 voor ongebleekte stoffen en f 3.635 voor sarongs, kains enz.
- 3) Zwitserland te min f 41.439 bestaande uit f 21.145 voor bontgeweven stoffen en f 20.294 voor sarongs, kains enz.
- 4) Singapore te veel f 261.194, oorzaak onbekend.
- 5) Restant post te min f 314.165, waardoor het totaal f 100.000 te min werd.

1927		Verschillen
Ec.-Stat. Ber.		
Engeland	34.628.246	34.628.246
Nederland	32.821.842	32.821.842
Japan	36.577.205	36.578.412 — 1.207 ¹⁾
Italië	7.558.345	7.559.862 — 1.517 ²⁾
China	1.240.352	1.240.352
Zwitserland	7.124.363	7.141.891 — 17.528 ³⁾
Singapore	1.225.750	1.061.433 +164.317 ⁴⁾
Duitschland	319.253	319.253
Br. Indië	4.719.119	4.719.119
Rest	1.182.017	1.326.082 —144.065
	127.396.492	127.396.492

- 1) Japan te min f 1.207 bestaande uit een post sarongs, kains enz. door J. G. niet opgenomen.
- 2) Italië te min f 1.517 zelfde reden.
- 3) Zwitserland te min f 17.528 oorzaak onbekend.
- 4) Singapore te veel f 164.317
Rest te weinig .. f 144.065

Het te veel van Singapore bestaat dus uit foutieve boekingen van Japan, Italië en Zwitserland, waardoor nog f 144.065 overblijft, dat bij de Rest-post thuis hoorde en nl. bestaat uit de volgende posten:

Hongkong	f 104.360
Frankrijk	750
Tsjecho-Slowakije	20.458
Oostenrijk	13.723
Penang	3.027
Australië	15
Formosa	42
Br. Bezittingen	885
Onbekend	805
Totaal	f 144.065

* * *

N a s c h r i f t. — Naar aanleiding van bovenstaand artikel zij het mij vergund het volgende op te merken.

Voor wat de jaren 1926 en 1927 betreft, zijn door mij niet de invoerstatistieken van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden geraadpleegd — zooals door dit kantoor wordt vermoed — doch het Overzicht van den invoer van manufacturen over de jaren 1926 en 1927 in het „Weekbericht van de Handelsvereniging te Soerabaya”. (De officieele invoerstatistieken waren toen nog niet in mijn bezit). Dit overzicht vermeldt dan ook de cijfers, zooals door mij weergegeven.

Wat 1913 aangaat, is in mijn tabel op onverklaarbare wijze een schrijffout geslopen. Verder zijn door mij de invoeren van enkele landen, als zijnde van minder betekenis, in de restpost verwerkt.

Overigens moge ik erop wijzen, dat bij het samenstellen van dezelfde statistiek uit dezelfde gegevens door verschillende personen altijd een verschillende

uitkomst wordt verkregen, doordat de een bijv. onder de rubriek „Ongebleekte Stoffen” die met gekleurd garen opneemt en de ander niet. (Vgl. de cijfers in het verslag van de Internationale Crediet- en Handelsvereniging „Rotterdam” e.a. met bovenstaande). Practisch zijn deze verschillen echter niet van groote betekenis.

Het verheugt mij intusschen zeer uit deze kritiek te zien, dat mijn artikelen zelfs op Java met zooveel aandacht gelezen worden en zal dit zeker voor mij een aansporing zijn, om volgende overzichten met nog meer zorg en accuratesse samen te stellen, zoodat ik hoop, dat abuizen dan vermeden zullen worden.

Ten slotte dank ik Uwe Redactie zeer, dat zij mij in de gelegenheid heeft gesteld, naar aanleiding van bovenstaande kritiek eenige opmerkingen te maken.

J. G.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE BEWEGING VAN DEN ZILVERPRIJS.

Dr. Hans Puxbaum te Weenen schrijft ons:

De beweging van den zilverprijs in den laatsten tijd trekt weder eens de aandacht van breede kringen. De aanstaande overgang van den zilveren naar den gouden standaard in Indië doet verwachten, dat de vraag naar zilver voor standaarddoeleinden thans geheel zal ophouden, omdat Indië nog slechts een der weinige landen met den zilveren standaard is. Juist het afgelopen jaar toont enerzijds de wilde schommelingen van den zilverprijs, die aan deze oorzaken zijn toe te schrijven, terwijl men toen reeds voelde, dat de stand van den zilverprijs ook nog door andere feiten moest worden beïnvloed. De zilverprijs zou anders nog verder zijn gedaald en een betrekkelijk hoog koers niet hebben kunnen handhaven.¹⁾

Om echter een overzicht over de behoefte en de voorraden van Indië te verkrijgen, is het noodig, den Indischen standaard nader te bestudeeren. De Indische standaard is op zilver gebaseerd, d.w.z. zilver dient als hoofdbestanddeel der muntreserve. Gedurende 1914 en 1915 waren de in omloop zijnde bankbiljetten niet geheel voor 50 pCt. door zilver gedekt en wel bij een bankbiljettenomloop van circa 6.000 lak, was de zilverreserve ongeveer 3.000 lak, d.i. 300 miljoen zilverropijen of 3,5 miljoen KG. zilver. Tengevolge van de oorlogsgebeurtenissen in Europa nam men in 1916 in de neutrale landen, evenals in de overige landen, een aanzienlijke toeneming van den bankbiljettenomloop waar, terwijl de zilvervoorraad sterk achteruitging. Toen in de daaropvolgende jaren de bankbiljettenomloop verder steeg, was de politiek der Reservebank erop gericht, de zilvervoorraad te vergrooten. Op deze wijze bereikte de bankbiljettenomloop in het einde van 1919 een hoogte van 18.000 lak, welke hoogte sindsdien, ook heden nog, gehandhaafd bleef. Daar in dien tijd de zilverreserve slechts ruim 4.400 lak, of iets minder dan ¼ van den bankbiljettenomloop, bedroeg, bleef de politiek van de Reservebank op vergroting van de zilverreserve gericht. Gedurende de volgende jaren en wel van 1919—1926 steeg de voorraad van 4.000 op 10.000 lak, terwijl de zilverprijs sterk schommelde. In verband hiermede schommelde ook de koers van de ropij. Engeland had echter belang bij een vasten koers van de ropij ten opzichte van het Engelsche pond. Daar zulks onder de gegeven omstandigheden niet mogelijk was, beoogde de Engelsche Regeering den Indischen muntstandaard in een vaste verhouding tot goud te brengen en de Indische ropij op goud te baseeren. Het leek niet mogelijk, een voorraad van 10 miljoen KG. zilver van de hand te doen, zonder invloed op de zilvermarkt uit te oefenen, daar bij verkoop van zoo'n groot bedrag, de zilverprijs sterk zou dalen en het zilver geheel waardeloos zou

¹⁾ Men zie in dit verband het artikel van Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart „Nikkelen Pasmunt” in het nummer van 22 Aug. jl. (Red.)

worden, zoodat hiervoor geen andere dekking meer zou kunnen worden aangeschaft. Om dit moeilijke vraagstuk op te lossen, werd een Muntcommissie benoemd, die voorstelde om slechts een klein deel van het zilver van de hand te doen en voor de opbrengst een goudreserve aan te schaffen.

Deze muntstandaard met een kern van goud vertoont eenige overeenkomst met hetgeen men destijds onder een goudkernstandaard verstond, waarbij een groote voorraad gouddeviezen zich om een kleine werkelijke goudreserve groepeerde. Bij den Indischen standaard bestaat stellig een kleine goudreserve, waarbij nog zilver als surrogaat-dekking komt. Maar terwijl bij een gouddeviezenstandaard de deviezen in staat zijn het goud geheel te vervangen en de waardeverhouding ten opzichte van goud te handhaven, heeft deze gemanipuleerde standaard meer moeite om de vaste verhouding tot goud te bewaren. De Indische Reservebank streeft er naar, het zilver langzamerhand in goud, eventueel alleen in gouddeviezen, speciaal ponden sterling, om te wisselen. Reeds in het afgelopen jaar werd met dit proces van zilveafgifte een aanvang gemaakt en het is merkwaardig, dat er, ondanks deze aanzienlijke afgifte door Indië, waarbij nog de Fransche afgiften naar aanleiding van de toen aanstaande stabilisatie van den muntstandaard kwamen, bij een gelijkblijvende wereldproductie geen grootere achteruitgang van den zilverprijs valt te constateeren.

Om echter een beeld van het wereldverbruik van zilver te verkrijgen, moet men speciaal die landen beschouwen, die naar schatting jaarlijks $\frac{3}{4}$ van de wereldzilverproductie opnemen, t.w. China en Indië. Beide landen hebben gemeen, dat zij op een betrekkelijk lageren trap van beschaving staan dan de Europeesche volken. Het is niet toevallig, dat ook de Europeesche landen vroeger voor het merendeel den zilveren standaard voerden. Wanneer men bij de geldtheorie verneemt, dat de geldstukken uit die substanties worden vervaardigd, die voor sieraden kunnen worden gebezigd, vindt dit hier een algeheele bevestiging, want, zooals vroeger in Europa een voorkeur bestond voor zilveren sieraden, is dit ook thans nog in deze beide Aziatische landen het geval. Het grootste deel van de bewoners dezer landen is niet rijk genoeg, om gouden sieraden in groote hoeveelheden te dragen. Zij dragen daarentegen zilveren sieraden uit voorkeur voor dat metaal en potten derhalve ook zilver in meerdere of mindere mate op. Naast dit verschijnsel van zilverb gebruik voor sieraden, vindt men bij deze primitieve volken ook het bewaren van zilvervoorraden als spaarpenningen, overeenkomstig den inleg op de spaarbanken bij Westelijke landen. Tengevolge van den burgeroorlog in China werden grootere hoeveelheden zilver opgenomen. De landbouwers weigerden hun producten tegen het door den oorlog en de inflatie in waarde gedaalde papiergeld af te leveren, niettegenstaande zij hun waren gedurende de laatste twintig jaren steeds tegen bankbiljetten hadden ingewisseld. Tegelijkertijd namen de landbouwers de ontvangen zilveren munten uit het verkeer en bewaarden deze in hun koffers. Hoewel de handel tengevolge van de oorlogsgebeurtenissen achteruitging, werd toch veel zilver ingevoerd, daar de opotting door breede lagen der bevolking bleef voortduren. Zuiver statistisch is de buitenlandse handel van China over land niet te bepalen, wel echter die via de havens van en naar overzee. Langs dezen weg vindt grootendeels de buitenlandse zilverhandel plaats. De invoer van zilver via den waterweg over 1927 wordt geschat op 60 millioen Haikwan taels of rond 325 millioen Oostenrijksche schillings. Hierbij komen nog de voor 1927 op 130 millioen Haikwan taels geschatte zendingen van Chineesche landverhuizers, die grootendeels uit zilver bestaan.

Terwijl men bij China rekening moet houden met de gewone opotting van zilver en met de buitengewone in oorlogstijd, komt er voor Indië nog een andere factor bij. Hoewel Indië zijn zilver aan den omloop

onttrok, toont het geen vermindering, doch eerder een vermeerdering van het verbruik, doordat de industrieën er zich goed ontwikkelen. Uitgestrekte gebieden worden door irrigatie vruchtbaar gemaakt, waardoor ook de toestand van de bevolking op het platte land wordt verbeterd. Het vroeger geheel onvruchtbare Punjab wordt sedert de laatste decennia langzamerhand de korenschuur van Indië. De irrigatiewerken worden steeds uitgebreid en er gaat nauwelijks een jaar voorbij, waarin niet nieuw aangelegde werken in gebruik worden genomen. Voorts bestaan er nog talrijke projecten, zelfs nog meer dan reeds werden uitgevoerd. Het gevaar voor den in dit land zoo vaak voorgekomen hongersnood wordt door deze irrigatiewerken, zoo niet geheel gekeerd, toch geringer, de welvaart van de bevolking wordt hierdoor verzekerd en de koopkracht grooter. De thans nog sluimerende waterkracht van het land, waarin de Hymalaja een enorme voorraadschuur voor de toekomstige electrificatie vormt, mag niet vergeten worden. Hiervoor bestaan reeds ontwerpen, die in de toekomst zullen worden uitgevoerd. De toenemende welvaart van het land doet vermoeden, dat het zilververbruik gedurende de komende jaren nog zal stijgen.

Verder neemt de Chineesche vraag naar zilver door China's groote achterland, Mongolië, toe. Mongolië bezit, volgens schatting, den grootsten zilvervoorraad der wereld. Zelfs, indien deze schatting overdreven is, moet Mongolië evenals China en Indië tot de groote zilververbruikende landen gerekend worden.

Om echter een volledig beeld te krijgen, mag men de zilverbehoefte van den Soedan niet vergeten. In dit land is nog de oude Maria Theresia daalder van 1780 in omloop, die ook thans nog op de Hoofdmunt te Weenen wordt geslagen. Gedurende de laatste vier jaren werden aldaar de volgende Theresia-daalders geslagen:

	Daalders aantal	Hoeveelheid van het gemunte fijn zilver in onzen
1924	4.065.000	3.049.000
1925	14.968.000	11.226.000
1926	9.382.000	7.038.000
1927	15.561.000	11.701.000

Resumeerend kan men zeggen, dat de opneming van zilver door de twee groote zilververbruikende landen in het Oosten in de naaste toekomst niet wezenlijk behoeft te verminderen, al zouden de aanzienlijke verkoopen van de zilversaldo's door de Indische Regeering zonder belangrijke verlaging van den zilverprijs voortduren. Het gemak, waarmede het Oosten het grootste deel van de totale wereldzilverproductie waarbij nog een gedeelte van de aan den omloop onttrokken hoeveelheden zilver van Indië en Frankrijk komt, opneemt, verdient wel eenige aandacht. Anderzijds moet, met de mogelijkheid van verkoopen door de Indische Regeering, zowel als met de rehabilitatie van de Chineesche bankbiljetten als betaalmiddel, waardoor de zilveren munten weder zullen worden vervangen, rekening worden gehouden daar zulks den toekomstigen zilverprijs zou kunnen bepalen.

Totale zilverproductie der wereld.

	In onzen fijn.		
	Mexico	Ver. Staten van Amerika	Canada
1912 (Recordjaar van voor den oorlog)	75.000.000	64.000.000	32.000.000
1919	66.000.000	57.000.000	16.000.000
1920	67.000.000	55.000.000	13.000.000
1921	64.000.000	53.000.000	13.000.000
1922	81.000.000	56.000.000	19.000.000
1923	91.000.000	73.000.000	18.000.000
1924	91.000.000	65.000.000	20.000.000
1925	93.000.000	66.000.000	20.000.000
1926	98.000.000	63.000.000	22.000.000
1927 (Schatting)	102.000.000	59.000.000	22.000.000
		Overige landen	Wereldprod.
1912 (Recordj. v. voor den oorlog)		60.000.000	231.00.000
1919		41.000.000	180.000.000
1920		39.000.000	174.000.000

1921	41.000.000	171.000.000
1922	54.000.000	210.000.000
1923	64.000.000	246.000.000
1924	63.000.000	239.000.000
1925	66.000.000	245.000.000
1926	71.000.000	254.000.000
1927 (Schatting)	71.000.000	254.000.000

1 ons (Troy) = 31,10349552 G.

De Indische bankbiljettenomloop en standaardreserve in zilver.

	Bankbiljettenomloop zilver in lak (= 100.000 ropijen)	
1914 Eind December	6.083	2.987
1915 " "	6.234	2.942
1916 " "	8.215	1.736
1917 " "	10.831	1.905
1918 " "	14.709	3.213
1919 " "	18.291	4.367
1920 " "	16.140	6.109
1921 " "	17.253	7.397
1922 " "	17.418	8.660
1923 " "	18.341	8.661
1924 " "	17.921	8.076
1925 " "	19.176	8.333
1926 " "	18.118	10.352
1927 " Januari	18.047	10.281
1927 " Februari	18.274	10.309
1927 " Maart	18.413	10.447
1927 " April	17.371	10.439
1927 " Mei	17.144	10.412
1927 " Juni	17.257	10.735
1927 " Juli	17.763	11.242
1927 " Augustus	18.048	11.490
1927 " September	18.182	11.469
1927 " October	18.338	11.558
1927 " November	18.155	11.350
1927 " December	18.264	10.853

1 Zilverropij = 11,6638 gram zilver à 0,916 $\frac{2}{3}$ fijn = 10,691816 gram fijnzilver.

(Vergelijk een niet volwaardige Oostenr. zilververschilling, bevat 3,84 gram fijnzilver).

DE DEENSCH E STAAT EN DE LANDMANDSBANK.

Cand. Polit. J. T. Juhl te Kopenhagen schrijft ons: Wanneer de wetgevende macht in Denemarken den eersten September 1922, toen de staat voor de eerste maal deelnam aan een reorganisatie van de Deensche Landmandsbank, geweten had tot welk een bodemlooze diepte het voorafgaande bestuur deze grootste bank van het land gebracht had, ware het meer dan twijfelachtig geweest of zij op zich zou hebben genomen de bank overeind te houden en het tegoed der spaarders te garandeeren. Meer dan 500 millioen kronen zijn in de jaren van 1921 tot heden afgeschreven op rekening van de Landmandsbank, wier balans op 1 Januari 1922 een totaal bedrag van 1367 millioen kronen aangaf. Ruim de helft van dit verlies wordt gedekt door de geheime reserves, het aandeelenkapitaal (100 millioen), het reservefonds (50 millioen) en de bedrijfs-winst van het afgelopen jaar. De rest echter ten bedrage van 236 millioen kronen is betaald door de Nationale Bank (35 millioen), door de Oost-Aziatische Compagnie (20 millioen), de Groote Noorsche Maatschappij voor Telegraphie (5 millioen) en door den Staat met 176 millioen kronen. Hierbij komen nog 34 millioen kronen voor het reservefonds, die de Staat aan de nu gereorganiseerde bank heeft toegezegd, en 50 millioen kronen nieuw aandeelenkapitaal, waarvoor de Staat heeft geteekend. Men hoopt echter, dat deze laatste twee bedragen eenmaal in de staatskas zullen terugvloeien. Intusschen is de Staat er niet terstond toe overgegaan het verlies van 176 millioen kronen te dekken en ook de drie particuliere deelnemers zouden hoogstwaarschijnlijk geen 60 millioen kronen hebben geofferd, als zij alles voorzien hadden — hoe groot de nadeelige gevolgen voor het economisch leven van Denemarken ook geweest zouden zijn, indien dit machtige lichaam tot een faillissement ware gekomen.

Het enorme bedrag van het verlies kwam echter eerst langzamerhand aan het licht en toen had de

Staat reeds lang de volledige garantie op zich genomen. Overigens is het misschien maar goed, dat het geval inderdaad zoo geloopt is, hoe pijnlijk het de belastingbetalers ook moge vallen, de nu nog resteerende 136 millioen kronen in den vorm van extra belastingen te moeten opbrengen.

Doch hoe men hier over ook moge denken, het is in ieder geval buiten twijfel, dat de thans aangenomen reorganisatie, de omstandigheden in aanmerking genomen, in een buitengewoon gelukkigen vorm is gegaan en men er ten slotte in geslaagd is de kwestie van de Landmandsbank, die zes jaar lang een voortdurende bron van politieke onrust is geweest, in kalm vaarwater te sturen.

* * *

Het wantrouwen en de geruchten over de Landmandsbank deden snel de ronde na de zeer hooge afschrijvingen (26 millioen kronen) over het boekjaar 1921. En toen de Inspecteur van het Bankwezen in den zomer van 1922 de engagementen onderzocht, en nieuwe afschrijvingen eischte tot een bedrag van 57 millioen kronen, moest de bank steun zoeken bij de Nationale Bank. In de verklaring van 9 Juli 1922 werd bekend gemaakt, dat de Nationale Bank een reservefonds van 30 millioen kronen voorschoot. (Eerste reorganisatie).

Dit verergerde intusschen slechts het kwaad. Men kon den toestand niet meester blijven en in September moest men erkennen, dat de verliezen veel grooter waren en een wezenlijke hervorming noodzakelijk was. Rekening houdend met de beteekenis van de Bank teekende de Staat voor 40 millioen kronen in op het preferente kapitaal, dat de Nationale Bank voorloopig uitgaf, terwijl de Oost-Aziatische Compagnie voor 20 millioen, de Groote Noorsche Maatschappij voor Telegraphie voor 5 millioen en de Nationale Bank eveneens voor 5 millioen kronen inschreef, behalve het reeds genoemde reservefonds van 30 millioen. Bij de wet van 31 December 1922 garandeerde de Staat de garantie van de Nationale Bank voor de voorschotten, die noodzakelijk zouden blijken om de Landmandsbank overeind te houden. Terzelfdertijd schreef de Bank haar oude aandeelenkapitaal van 100 millioen op 10 millioen kronen af. Hier hebben wij derhalve de eerste openlijke toezegging van den Staat om de Landmandsbank overeind te houden. Dit was echter nog op een oogenblik, waarop men meende, dat de geheime reserve en het eigen kapitaal van de Bank voldoende zouden zijn om de verliezen te dekken. (2e reorganisatie).

Intusschen bleek reeds bij het afsluiten van het boekjaar 1922, dat belangrijk grootere afschrijvingen dan men aanvankelijk had verondersteld, onvermijdelijk bleken. Op 31 December 1925 moesten, behalve de geheime reserves, 232 millioen kronen worden afgeschreven, hetgeen wil zeggen, dat het oude aandeelenkapitaal, het oude reservefonds en de bedrijfs-winst van het afgelopen jaar (10 $\frac{1}{2}$ millioen) verloren waren, terwijl men op het volgende jaar een tekort van 61 millioen kronen moest overboeken, zoodat ook het nieuwe reservefonds en 31 millioen kronen van het in September uitgegeven preferente kapitaal als verloren kon worden beschouwd. En dan was er nog voorbehoud gemaakt ten opzichte van twee groote posten tot een gezamenlijk bedrag van 44 millioen kronen!

Onder deze omstandigheden was er meer noodig dan een reorganisatie en bij de wet van 1 Februari gaf de Staat volledige garantie tot 1928, voor al het tegoed van derden bij de Landmandsbank. (3e reorganisatie).

Bij dezelfde wet werd een commissie benoemd, die moest nagaan of de Landmandsbank door haar staats-garantie niet schadelijk was voor de particuliere banken. Naar aanleiding hiervan mag worden opgemerkt, dat men bij het publiek geen neiging heeft kunnen constateeren om haar deposito's bij particuliere banken over te brengen naar de door den Staat erkende Landmandsbank. Daarentegen is er van enkele zijden

over geklaagd, dat de Bank teveel geld (van den Staat en van de belastingbetalers) besteed heeft om verschillende ondernemingen overeind te houden tot schade van andere producenten in denzelfden bedrijfstak.

Gedurende de volgende jaren werden fraaie bedrijfs-winsten gemaakt, doch steeds bleken nieuwe afschrijvingen noodzakelijk, zij het binnen aannemelijke grenzen, tot men bij het afsluiten van het boekjaar 1925 de debiteuren opnieuw waardeerde, hetgeen tot groote afschrijvingen aanleiding gaf. De balans per 31 December 1925 sloot met een verlies van 130½ miljoen, nadat zoowel het nieuwe reservefonds als het nieuwe preferente kapitaal pro memorie waren opgenomen, dat wil dus zeggen, waren afgeschreven. Tegelijkertijd werd op 9 Maart 1926 een nieuwe wet aangenomen, die de garantie van den Staat tot 1 April 1932 verlengde. (4e reorganisatie).

In dit jaar betaalde de Staat zijn schuld van 40 miljoen kronen aan de Nationale Bank af, nadat bij de wet van 30 September 1924, waarbij de reorganisatie van het muntwezen en het herstel van de kroon waren vastgelegd, een speciale belasting op de groote inkomens en vermogens gelegd was tot dekking van de bovengenoemde schuld van de Landmandsbank.

Na de pijnlijke erkenning van den toestand op 31 December 1925 en de jongste verlenging van de staatsgarantie, maakte men ernst met het zoeken naar een spoedige en afdoende regeling van de heele zaak van de Landmandsbank. Bij de wet van Juli 1927 werd vastgesteld, dat de Minister van Handel vóór den vijftienden Februari 1928 een voorstel zou indienen tot wijziging van de Landmandsbank in een particuliere bank en tot afwikkeling van de staatsgarantie. Tezelfdertijd werd de Minister van Financiën gemachtigd tot het opnemen van een crediet van 20 miljoen dollar om de Landmandsbank de noodzakelijke vlottende middelen te verschaffen. Het crediet werd opgenomen bij de National City Bank en werd het daarop volgende jaar volledig aangewend.

Er werd nu ijverig gewerkt aan een tijdige regeling, en de Staat benoemde een uitgebreide commissie om de engagementen na te gaan. Wel bleek het moeilijk om tot overeenstemming in de waardeering te komen, doch op 1 Januari 1928 werd de balans over 1927 in overeenstemming met de inzichten der directie afgesloten met een nadeelig saldo van 136,1 miljoen kronen, ondanks het feit, dat men van de zijde der zoojuist benoemde commissie meende, dat er nog een 34 miljoen kronen aan verdere verliezen mogelijk zouden blijken.

Zoolang de verhoudingen nog zoo weinig opgeklaard waren, slaagde men er niet in, zooals licht te begrijpen is, om het particuliere kapitaal voor een overneming van de Bank te interesseeren — waar men het toch heen wilde sturen. Na lange onderhandelingen buiten en in den Rijksdag vond men ten slotte den volgende uitweg tot een eindelijke regeling, die in April van dit jaar werd aangenomen. (5e reorganisatie).

De Staat teekent voor 50 miljoen kronen in op het aandeelenkapitaal en verzekert de Bank een reservefonds van 34 miljoen kronen. Hierop moeten eventuele verdere verliezen worden afgeschreven. Anderzijds zal een bepaald deel van de toekomstige bedrijfs-winsten in het reservefonds worden gestort, waarmee een overeenkomstig gedeelte van de garantie van den Staat in het reservefonds wordt afgelost. Het vaststaande verlies van 136,1 miljoen kronen wordt terstond afbetaald. Om dit mogelijk te maken nam de Staat een leening van 50 miljoen dollar bij de Guaranty Trust Co. op, waarmede het bovengenoemde crediet van 20 miljoen dollar werd terugbetaald en de verhouding tusschen de Bank, de Nationale Bank en den Staat volledig werd afgewikkeld.

31 Mei jl. begon de nieuwe Landmandsbank voor de eerste maal op grond van de nieuwe statuten te werken. Het is thans een N.V. met een aandeelenkapitaal van 50 miljoen kronen, in het bezit van den Staat, die deze aandelen overeenkomstig de wet aan liefhebbers

zal aanbieden, hetzij tegen pari, hetzij tegen een hooger koers, wanneer de omstandigheden dit mogelijk maken. Echter zal de Regeering, voordat de laatste 20 miljoen kronen verkocht worden, het vraagstuk aan de beide financieele commissies van den Rijksdag voorleggen die, overeenkomstig de sterkteverhouding van de partijen door de beide afdelingen van den Rijksdag gekozen worden.

Binnen de Landmandsbank is een bijzondere afdeling tot afwikkeling van oude engagementen ingesteld, die haar eigen bestuur heeft, doch onder de gemeenschappelijke directie staat, en waaraan de engagementen, die de Bank wenscht af te wikkelen worden voorgelegd, terwijl de Bank zelf haar zaken slechts verder kan drijven met het gezonde gedeelte. Ten slotte dient te worden gememoreerd, dat de staatsgarantie geldt tot 1 April 1932 en dat dit het bestuur van de Bank de verplichting oplegt de garantie langzamerhand te beperken, bijv. door het vormen van nieuwe reservefondsen of d.g.

Terwijl de eerste bijdrage van den Staat aan de Landmandsbank, de 40 miljoen kronen preferent kapitaal, betaald zijn met behulp van de bovengenoemde bijzondere belasting op groote inkomens en vermogens is de Minister van Financiën, op grond van de wet van April 1928 verplicht vóór de bijeenkomst van den Rijksdag in October bijzondere belastingwetten voor te stellen tot dekking van de overige verliezen van den Staat door de Landmandsbank, d.w.z. voor de afbetaling van rente en amortisatie van het grootste gedeelte van de leening van 50 miljoen dollar.

De Regeering heeft extra belastingen voorgesteld op spiritus, tabak en chocolade, die reeds sterk belast zijn, maar hieromtrent is nog niets definitiefs besloten. Zij zullen ongetwijfeld aanleiding geven tot tal van politieke discussies, terwijl de Regeering er naar zal streven de belastingen op een zoo groot mogelijk gedeelte der bevolking te doen drukken, aangezien ook dit laatste deel van de tragedie van de Landmandsbank liefst op een zoo breed mogelijk parlementaire basis moet worden opgelost. Eerst wanneer deze belastingen zijn opgebracht en de leening is afbetaald, is de kwestie van de Landmandsbank de werld uit. En dan blijft er ten slotte nog als naspel de vraag of de voortzetting van de Landmandsbank als particuliere Bank met of zonder staatssteun zal plaats vinden. De staatsgarantie zal ten deele worden afgewikkeld, het aandeelenkapitaal ten deele worden verkocht. Over dit laatste punt zullen echter nog politieke meningsverschillen kunnen ontstaan. Aangezien de Sociaal-democraten, die licht opnieuw de meerderheid kunnen krijgen in het Parlement, zeker niet voetstoots de aandelen van den Staat in de Landmandsbank zullen prijsgeven, aangezien er — zolang de Staat de grootste aandeelhouder is — een weg openblijft voor de vervulling der Sociaal-democratische wenschen naar een centrale Staatsbank en een overheerschende invloed van den Staat op het overige bankwezen.

AANTEKENINGEN.

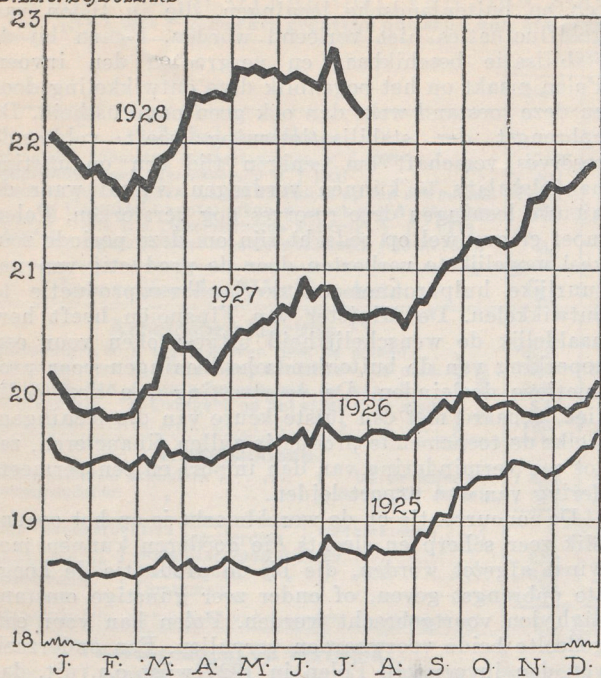
De politiek der Centrale Banken en de effectenbeurs.

De jongste discontoverhoogingen van de Federal Reserve Banks in de Vereenigde Staten, waarover in ons blad reeds meer geschreven is in verband met de gevolgen voor de Europeesche geldmarkten¹⁾, waren direct gericht tegen de effectenspeculatie, die sedert het begin van dit jaar daar een enorm omvang heeft aangenomen. De credietexpansie, in den vorm van een toeneming van de makelaarsleeningen, die van Januari tot Juni met ongeveer 20 pCt. d.w.z. met meer dan \$ 700 miljoen stegen, ging gepaard met een enorm uitvoer van goud. Wat de credietexpansie betreft, geeft onderstaande graphiek, ontleend aan het laatste

¹⁾ Zie het artikel van Dr. R. Kerschagl in de E.-S. B. van 1 Aug. en van Dr. K. Mellerowicz in die van 15 Aug. jl.

BILLIONS of DOLLARS

maandbericht van de Federal Reserve Bank te New York, die de stijging van het totaal bedrag der leeningen en belegging van de Member Banks in de vier laatste jaren aangeeft, een duidelijk beeld. Onder deze omstandigheden verhoogden de Federal Reserve Banken op 2 Februari jl. hun disconto tot 4 pCt. en op 17 Mei tot 4½ pCt. Deze verhoging met een vol pCt. bleek echter nog niet voldoende te zijn en op 12 Juli gaf de F. R. B. van Chicago opnieuw het sein tot een verhoging met een half procent. Dientengevolge is het Amerikaansche disconto op het oogenblik hooger dan dat van de groote financieele centra in Europa, waardoor de toestand hier zeer gecompliceerd is geworden. In het reeds boven aangehaalde artikel van Dr. Mellerowicz wordt er op gewezen, dat op het oogenblik van een discontoverlaging in Duitsland, die feitelijk noodzakelijk was in verband met de teruglopende conjunctuur geen sprake meer is, terwijl evenmin op een verlaging van het disconto van de Bank of England te rekenen valt.

De vraag doet zich voor of het juist is, dat de leiding van een centrale bank zich zoo laat beïnvloeden door de werking van de effectenbeurs, dat zij een politiek volgt, die direct indruischt tegen de belangen van het bedrijfsleven en indirect tegen de politiek van andere centrale banken.

In het Juli overzicht van de Svenska Handelsbanken te Stockholm bespreekt Prof. B. Ohlin deze vraag en komt tot de conclusie, dat een disconto-verhoging, die de breideling van de effectenspeculatie ten doel heeft met uitzondering van enkele gevallen niet noodzakelijk, noch doeltreffend is.

Prof. Ohlin begint met de vraag te stellen of, indien de beurs aan het begin van een „boom”periode de toekomstige winsten buitensporig verdisconteert een overdreven hausse door een beperking van de geldmarkt verhindert dient te worden?

Volgens hem moet deze vraag ontkennend beantwoord worden, omdat in een periode van groote speculatie de speculant zich met het oog op groote winsten niet zal beperken door een betrekkelijk geringe discontoverhoging. De ervaring heeft dit reeds herhaaldelijk aangetoond en de toestand op de geldmarkt in de Verenigde Staten bewijst dit ook nu weer. Een drastische verhoging van het disconto daarentegen brengt de gewenschte economische ontwikkeling in haar geheel in gevaar.

Drie factoren schijnen de centrale banken aanleiding te kunnen geven om, ongeacht de nadeelen voor de

producenten, met alle kracht de speculatie te onderdrukken.

In de eerste plaats de vrees, dat beurscrisis en algemeene crisis hand in hand gaan.

Deze vrees is gegrond op het feit, dat vóór den oorlog de algemeene economische crises meestal gepaard gingen met een ineensstorting van de effectenbeurs. Het probleem van de conjunctuurgolven werd beschouwd als een crisisvraagstuk. Vandaar dat de centrale banken er naar streefden hevige fluctuaties in de koersen der effecten te vermijden.

De onderzoekingen van den laatsten tijd hebben evenwel geleerd, dat de crisis niet anders is dan een plotselinge overgang van goede naar slechte tijden, maar dat deze overgang eveneens langzaam kan plaats grijpen. Alleen dan is een beurscrisis gevaarlijk, indien zij in een periode valt, waarin het evenwicht in de productie verstoord en de tijd rijp is voor een algemeene crisis.

De toestand in de Vereenigde Staten heeft echter gedurende het afgelopen halfjaar met betrekking tot prijzen, productie, en voorraden niet in die richting gewezen. Bovendien rijst de vraag of het wel zeker is, dat er op het oogenblik in de Vereenigde Staten een overwaardeering van effecten bestaat en een koersdaling daarom gewenscht is.

Een zelfde geval heeft zich in de lente van 1926 in Duitsland voorgedaan en achteraf bleek, dat de vrees voor een hausse van de effectenbeurs in Berlijn zeer overdreven was. De Rijksbank handhaafde toen een disconto, dat met het oog op de productie en de betalingsbalans veel te hoog was en zonder twijfel is de ernstige economische depressie, die daar onmiddellijk op volgde, er gedeeltelijk een gevolg van geweest.

In financieele kringen is de meening zeer verspreid, dat in tijden van hooge effectenkoersen de beurs een groot gedeelte van het kapitaal van het land aantrekt. De centrale bank moet daarom voor een behoorlijk evenwicht zorgen en het is dus haar plicht door een discontoverhoging de vraag naar beurscredieten te verminderen.

Dit idee is evenwel geheel ongegrond. De koop en verkoop van effecten is zuiver een overdracht van koopkracht van de eene persoon naar de andere. Indien de koper meer crediet nodig heeft bij stijgende koersen, ontvangt de verkoper meer geld en stijgt dientengevolge zijn tegoed bij de bank.

Bij uitgifte van nieuwe aandelen of obligaties is het geval geheel anders, want hier wordt een werkelijke besparing van den kant van den koper verondersteld. Maar hier komt het kapitaal aan de productie ten goede.

Ofschoon een stijging van de beurscredieten dus niet gelijk staat met een onttrekking van kapitaal aan het bedrijfsleven, kan zij toch indirect de credietverleening van de banken aan het bedrijfsleven verminderen. Immers, de deposito's moeten gedekt zijn door saldo's bij de Reservebanken, wat alleen kan gebeuren door herdisconteering. Een vermeerdering van de deposito's door een stijging van de koersen op de effectenbeurs leidt dus tot meerdere herdisconteering en daardoor tot een verstijving van de geldmarkt. Wat is natuurlijker dan dat men de beurscredieten inkrimpt ten gunste van de handelscredieten?

Zonder twijfel hebben dergelijke overwegingen de credietpolitiek van de Federal Reserve Banken de laatste maanden beïnvloed. Men heeft het betreurd, dat de schulden van de particuliere banken bij de Reservebanken van Maart tot Juni verdubbeld zijn. Een beroep op de centrale banken, door de gewone banken, tenzij dit tijdelijk gebeurt wordt als een ongezonde toestand beschouwd. Een steekhoudende verdediging voor deze opvatting, die bovendien geheel tegengesteld is aan de praktijk, die in een aantal andere landen heerscht, heeft men echter niet.

Men vraagt zich dan ook af of er geen ander middel is dan een discontoverhoging om de beurspeculatie te beperken, opdat de nadeelige werking van zoo'n ver-

hooping op het economisch leven van het land als geheel in te grijpen, waarin een verdere ontwikkeling noodig is, vermeden wordt.

Het is een vaststaand feit, dat men niet onder elke omstandigheid bij een hausse op de effectenbeurs behoefte in te grijpen. De vraag rijst bovendien of de hausse niet in zich zelf een correctief draagt. Indien men tenslotte in bepaalde gevallen maatregelen wil nemen is het dan niet mogelijk op de een of andere manier een directe invloed op den omvang van de beurscredieten uit te oefenen door een pressie van de centrale banken op de particuliere banken en door deze weer op de speculanten?

Een dergelijke maatregel is in de lente van 1927 in Duitschland genomen toen de Rijksbank de particuliere banken noodzaakte hun beurscredieten met ongeveer $\frac{1}{4}$ in te krimpen.

Eén ding is duidelijk. De politiek van de centrale banken, die zich ontwikkelde in tijden, toen het conjunctuur onderzoek nog in een primitief stadium was behoort in het licht van de ervaringen en de nieuwe kennis op dit gebied, onderzocht en hervormd te worden. Het zal in de naaste toekomst een van de belangrijkste taken van de circulatie banken worden om nieuwe richtlijnen te trekken voor de discontopolitiek, vooral met betrekking tot haar functie de effectenbeurs onder haar controle te houden.

Het derde rapport van den financieelen adviseur van de Poolse regeering.

Aan het derde rapport van den heer Ch. S. Dewey, raadgever van de Poolse regeering te Warschau, ontleenen wij het volgende:

In de twee eerste rapporten¹⁾ zijn in bijzonderheden de verschillende maatregelen voor het in werking treden van het stabilisatieplan beschreven. Dit plan is op het oogenblik in volle werking en ontmoet tot heden geen moeilijkheden.

De buitenlandsche credietverleening op langen termijn aan Polen staat onder toezicht van het Ministerie van Financiën. De regeering zelf heeft op het oogenblik geen behoefte aan buitenlandsche leeningen. Evenwel neemt het Ministerie van Financiën thans actief deel aan de plannen voor de oprichting van een centrale instelling voor het herdiscontoeeren van landbouwhypotheken, die buitenlandsch kapitaal kan aantrekken en op deze wijze de credietorganisaties in den landbouw kan ondersteunen bij het financieren van bedrijven, die behoefte hebben aan crediet op langen termijn.

Wat de buitenlandsche gemeenteleeningen betreft, deze staan eveneens onder toezicht van den Minister van Financiën, die zijn toestemming kan weigeren, indien de aanwending van de leening niet productief is.

De heer Dewey wijst er op, dat het criterium van productiviteit voor den buitenlandschen credietgever niet hetzelfde is als voor den credietnemer. Daarom moet met de wenschen van de buitenlandsche kapitaalmarkt rekening gehouden worden en in dit verband wijst hij op twee principes, die daarbij op den voorgrond treden:

1o. Het uitgeven van teveel kleine leeningen is niet wenschelijk, daar zij met elkander concurreeren, een beperkte markt hebben en aanleiding geven tot speculatie.

2o. Het meerendeel der beleggers is bereid een hogere prijs voor obligaties te betalen, die:

a. een absoluut productief karakter hebben;

b. voor doeleinden gebruikt worden, die men in het buitenland kan beoordeelen en op de buitenlandsche markt beschouwd worden een werkelijk gemeentebeleg te dienen.

Het hoofdstuk over de handelsbalans begint met de opmerking, dat de stabilisatie van het geldwezen, tenzij beïnvloed door buitengewone omstandigheden, een

¹⁾ Het tweede rapport is besproken in de E.-S. B. van 6 Juni 1928.

ongunstige handelsbalans ten gevolge heeft. Credieten en buitenlandsche leeningen, die in tijden van geldfluctuaties niet verleend worden, komen bij de stabilisatie beschikbaar en vergrooten den invoer. Polen maakt op het oogenblik deze ontwikkeling door en deze toestand wekt dan ook geen ongerustheid. De opbrengst der stabilisatieleening heeft voldoende reserves verschaft om eenigen tijd een ongunstige handelsbalans te kunnen verdragen, vooral waar de nieuwe leeningen deze reserves nog versterken. Polen moet er evenwel op bedacht zijn om deze periode zooveel mogelijk te verkorten door de productie van natuurlijke hulpbronnen en de landbouwproductie te ontwikkelen. De Minister van Financiën heeft herhaaldelijk de wenschelijkheid uitgesproken voor een beperking van de buitenlandsche leeningen voor productieve doeleinden. De voortzetting van deze politiek, gepaard met een juiste keuze van die leeningen, welke de toenemende productie zullen financieren, zal tot een vermindering van den import en een vermeerdering van den export leiden.

De concurrentie op de wereldmarkt is op het oogenblik zeer scherp en slechts die goederen kunnen met winst afgezet worden, die bij de productie de hoogste opbrengst geven, of onder zeer gunstige omstandigheden voortgebracht worden. Polen kan voor een gedeelte beide voorwaarden vervullen. Een onderzoek van den invoer van Polen in 1927 wijst o.a. uit, dat er een groot aantal producten ingevoerd worden, die het minstens evengoed zelf had kunnen produceeren.

Zoo bedroeg in 1927 de invoer in Polen van ruwe huiden Zl. 62.386.000 en van leer Zl. 90.166.000, welke beide bedragen 40 pCt. van het totale passief saldo der handelsbalans voorstellen. Polen heeft een grooten veestapel, een voldoende aantal looierijen, een groote inheemsche markt, te oordeelen naar den invoer, dus alle factoren voor een bloeiende industrie, met uitzondering van een goede organisatie zijn aanwezig. Uit de verslagen der looi-industrie blijkt, dat het inheemsche product geen goede handelskwaliteit bezit ten gevolge van verkeerde slachtmethodes. Een betere organisatie zou dus het gebruik van het inheemsche product kunnen bevorderen.

Op dezelfde manier geeft de heer Dewey nog enkele andere voorbeelden, zooals de textielindustrie, de productie van potasch, de productie van spek, waaruit blijkt, dat de binnenlandsche productie zonder twijfel veel hoger opgevoerd kan worden, waardoor de invoer van die producten zou dalen en de handelsbalans zich in gunstigen zin zou wijzigen. Daarbij komt nog het voordeel, dat hoe meer de productie uitgebreid wordt, hoe grooter de kans wordt voor het aantrekken van buitenlandsch kapitaal.

De mogelijkheden voor de vergroting van den Poolschen export, vereischen een maandenlange studie voor elke industrie afzonderlijk. De vermindering van den import echter is een interne kwestie en de eenige moeilijkheden, die er zich bij voordoen kunnen gemakkelijk door betere organisatie en methoden overwonnen worden.

De toestand der openbare financiën is zeer gunstig. De drie eerste maanden van het nieuwe begrotingsjaar, dat op 1 April begon, geven reeds een overschot van Zl. 33,4 miljoen of 26 pCt. van de begrotingcijfers, ondanks de extra uitgaven van Zl. 32 miljoen, ten gevolge van een verhooging van 15 pCt. der ambtenarensalarissen. Dit bewijst, dat de cijfers op conservatieve basis geschat zijn.

In het laatste hoofdstuk van het rapport, waarin de economische toestand besproken wordt, wijst de heer Dewey erop, dat de productie dit jaar ongeveer op hetzelfde peil is gebleven. Het aantal werkende arbeiders is op het oogenblik grooter dan het vorige maximum, dat in October bereikt werd.

Gedurende de laatste maanden stijgt het prijsniveau eenigszins en einde Mei was het algemeen indexcijfer van groothandelsprijzen iets minder dan 2 pCt. hoger dan einde Mei 1927.

STATISTISCH OVERZICHT VAN DEN ECONOMISCHEN TOESTAND VAN NEDERLAND.
(Niet met * gemerkte gegevens ontleend aan het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

	1927		1928					Jan./Juni		
	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	1927	1928
Arbeidsmarkt.										
Bedrag der gehouden aanbestedingen × f 1000	10.629	14.764	8.478	13.270	21.703	14.952	18.686	14.529	72.538	91.618
waaronder voor fabrieksbouw × f 1000	602	538	407	651	1.315	709	742	846	2.988	4.670
Staats- en part. mijnen. Aantal arbeiders op ten der maand	34.218	34.562	34.464	34.538	34.400	34.119	33.992	33.873	33.312 ¹³⁾	33.312 ¹³⁾
Haven- bedrijf { Gemiddeld aantal taken p. week v. Amsterdam alle b. d. „Havenarbeids-Reserve” (× 1000) ingeschr. losse arbeiders te zamen } Rotterdam	23,5	22,5	21,3	21,1	20,2	21,5	23,9	20,2	18,4	21,3
	43,7	41,9	39,3	38,7	41,1	40,3	38,5		38,5 ¹³⁾	39,6 ¹³⁾
Indexcijfer der Werkloosheid.										
	6,9	12,7	13,8	7,3	5,-	4,-	3,6	§ 3,6	8,0	§ 6,2
Arbeidsbemiddeling. 1)										
Aanbiedingen v. Ingeschreven ged. de maand...	61,8	75,3	55,4	44,6	44,7	42,2	44,1	43,5	291,1	274,5
werkzoekenden. { Overgebl. op het einde v. de mnd. } × 1000	78,2	103,4	90,6	77,7	62,6	57,1	52,6	52,0	57,7	52,0
Aanvragen van Ingeschreven ged. de maand...	21,8	25,7	27,3	25,0	28,7	26,8	28,4	24,3	148,6	160,4
werkgevers. { Overgebl. op het einde v. de mnd. } × 1000	5,3	5,3	6,2	6,9	8,1	8,4	7,4	6,1	5,2	6,1
Plaatsingen.....	17,3	20,6	21,3	19,0	20,8	19,7	21,2	18,9	117,2	121,0
Arbeidsloon.										
Ondergrondse arbeiders..... { bij de mijnen } f 5,51 f 5,48 f 5,53 f 5,52 f 5,52 f 5,53 f 5,51 f 5,52 f 5,47 ¹²⁾ f 3,95 ¹²⁾	3,96	3,95	4,-	3,98	4,01	3,98	3,97	3,97	3,95 ¹²⁾	3,95 ¹²⁾
Bovengrondse „ (loon per dienst)										
Vaste havenarbeiders { Amsterdam } weekinkomen .... { Rotterdam } f 34,97 f 35,66 f 35,30									f 34,32 ¹⁴⁾ f 37,27 ¹⁵⁾ f 37,27 ¹⁵⁾	
Bouwbedrijven { Metselaar uurinkomen ..... } „ 0,96 „ 0,98 „ 0,97 „ 0,96 „ 0,93 „ 0,97 „ 0,99 „ 0,94 „ 0,94 „ 0,87 „ 0,87	0,96	0,98	0,97	0,96	0,93	0,97	0,99	0,94	0,94	0,86 ¹⁶⁾
Amsterdam. { Timmerman „ 0,93 „ 0,92 „ 0,89 „ 0,91 „ 0,90 „ 0,93 „ 0,94 „ 0,94 „ 0,87 „ 0,87	0,93	0,92	0,89	0,91	0,90	0,93	0,94	0,94	0,91 ¹⁶⁾	0,86 ¹⁶⁾
„ { Opberman „ 0,84 „ 0,84 „ 0,83 „ 0,83 „ 0,83 „ 0,87 „ 0,87	0,84	0,84	0,83	0,83	0,83	0,87	0,87	0,87	0,86 ¹⁶⁾	0,61 ¹⁷⁾
Metaalindustrie, uurinkomen van meerderj. geschoolde arb.	f 0,68									
Voortbrenging en verbruik.										
Zee. { aanvoer in Ned. havens 2) } × 1000 K.G. visscherij. { opbrengst × f 1000 ..... } 16.179 11.042 4.119 3.969 5.020 4.781 6.082 20.425 ¹³⁾ 23.971 ¹³⁾	3.486	2.326	1.598	1.574	1.315	1.179	1.254	5.532 ¹³⁾ 6.920 ¹³⁾	4.418	5.271
*Productie der kolennijnen × 1000 ton 3) 789 887 1.598 1.574 1.315 1.179 1.254 5.532 ¹³⁾ 6.920 ¹³⁾										
Voor binnenlandsch verbruik beschikbaar gekomen hoeveelheid steenkolen × 1000 ton 4) \$ 890 \$ 970 \$ 954 \$ 967 \$ 1.120 \$ 902 \$ 1.048 \$ 872 \$ 2.558 \$ 5.863	19.615	20.272	14.291	16.019	17.416	17.055	18.425	20.122	98.388	103.328
In consumptie gebrachte suiker 6) × 1000 K.G. 814 996 751 718 17.416 17.055 18.425 20.122 98.388 103.328										
Aan de consumptie onttrokken suiker 6) × 1000 K.G. 814 996 751 718 17.416 17.055 18.425 20.122 98.388 103.328										
Schepen in aanbouw; inhoud in bruto Register-ton 7) 141 145 145 141 144 146 149 148 173.190 171.825 ¹²⁾	174.887	174.887	174.887	174.887	174.887	174.887	174.887	174.887	174.887	174.887
Indexcijfers prijzen landbouw- en veeteeltart. basis { Indexcijfers productiekosten van den landbouw } 1910-'14 162 165 167 170 173 171 170 170 159 170										
Handel en Verkeer.										
Handelsbeweging zonder gouden en zilveren munt en muntmateriaal (in millioenen) { Invoer 226 221 216 218 247 211 220 232 1.227 1.344										
„ { Uitvoer 163 156 140 152 173 152 169 148 897 934										
„ { Saldo invoer 64 66 77 66 74 59 51 84 330 410										
Ontvangsten der Spoorwegmaatsch. (in millioenen) 13,0 13,3 13,7 12,4 13,6 13,3 14,2 14,1 75,6 81,4										
Ontvangsten per dagkilometer sedert 1 Jan. (in gid.) 121,63 121,14 119,49 117,73 118,06 117,59 119,38 121,16 114,55 121,16										
Inklaringen (geladen Nieuwe Waterweg) { in 1000 N.R.T. } zeeschepen { IJmuiden } 1.714 1.545 1.607 1.433 1.660 1.576 1.630 1.697 9.556 9.604	389	393	406	393	419	410	423	409	2.064	2.460
Inklaringen { Lobith } { (geladen rivierschepen in 1000 ton uitklaringen) van 1000 K.G. } 2.581 2.520 2.808 2.832 3.070 2.741 2.105 2.205 16.547 15.760	2.275	2.260	1.904	1.965	2.513	1.992	1.672	2.163	13.094	12.210
Opgelegde zeeschepen o/d. ten der maand: aantal 8) 6 7 7 7 5 10 8 9 312 312										
Idem: bruto inhoud in 1000 registertonnen 24 26 31 27 22 10 8 9 48 48										
*Indexc. v. scheepsvrachten. (Volle ladingen „The Econom.”) 123,6 119,0 114,6 109,7 108,4 110,1 109,1 106,2 133 109,7	1.950	1.850	1.636	1.829	2.122	1.921	2.131	2.212	11.250	11.836
*Goederenvervoer { Gelost bij invoer..... } (in 1000) 839 767 727 783 927 791 821 807 4.610 4.855	2.699	3.115	2.296	2.243	3.559	2.346	2.209	2.382	17.033	15.034
„ { Geladen bij uitvoer..... } (in 1000) 839 767 727 783 927 791 821 807 4.610 4.855										
„ { Doorgevoerd met overlading } (in 1000) 2.699 3.115 2.296 2.243 3.559 2.346 2.209 2.382 17.033 15.034										
Prijzen, kosten van levensonderhoud.										
*Indexcijfers der groothandelsprijzen { Algemeen cijfer in Nederland (1913 = 100) ..... } 151 151 153 150 152 153 152 153 145 152	160	159	160	158	161	161	162	163	150	161
Kosten van { Arb.gez. A'dam (1 Oct. '23-30 Sept. '24 = 100). levens- Arbeidersgez. te 's-Gravenhage (1921 = 100). onderhoud. { Ambtenaarsgez. te 's-Gravenhage (1921 = 100) } 96,0 82,2 81,4 95,8 83,0 81,5 96,5 81,9 80,3 94,8 ¹²⁾ 79,8 ¹²⁾ 79,2 ¹²⁾										
Financiewezen.										
*Opbrengst Rijksmiddelen (totaal) .. 42,2 39,5 43,5 37,4 39,1 42,5 50,7 38,5 254,5 251,7										
* „ Beursbelasting ..... (in millioenen) { 0,375 0,298 0,655 0,458 0,782 0,750 0,984 0,561 3,167 4,188										
* „ Invoerrechten ..... { 5,21 4,68 5,29 5,29 5,76 5,26 5,24 4,92 29,02 31,77										
* „ Statistiekrecht ..... { 0,375 0,349 0,363 0,369 0,395 0,356 0,366 0,386 2,09 2,235										
*Gegireerd door den Postch. en Grotdienst (in millioenen) 342 371 355 333 344 323 388 345 1.972 2.087	3.549	3.791	3.896	3.626	3.523	3.463	3.376	3.336	20.083	21.220
*Opbrengend kapitaal der Ned. Bank 10) (in millioenen) .. 489 480 442 397 382 382 403 388 439 ¹²⁾	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	3,50	4,50
*Wisselstcoanto der Nederl. Bank { gemiddeld pCt. { 4,47 4,49 4,27 3,96 3,84 4,09 4,23 4,18 3,40 4,10	4,73	4,85	4,09	3,79	3,89	3,93	4,17	4,10	3,58	4,0
*Protongatie { I. Nijverheid [Aand. van 49 ondern.] 110 109 111 115 116 118 117 111 109 109	105	106	108	110	112	111	110	109	109	109
„ { II. Bank- en creditinstell. [Aand. van 7 ondern.] 110 108 110 108 106 100 97 92 92 92	157	158	159	158	155	152	153	148	144	144
„ { III. Scheepvaart [Aand. van 7 ondern.] 97 97 94 95 95 95 107 108 112 112	4,07	4,02	3,95	3,92	3,88	3,90	3,92	3,89	3,88	3,88
„ { IV. Indische fondsen [Aand. van 24 ondern.] 4,66 4,65 4,54 4,49 4,53 4,57 4,60 4,58 4,50 4,50	4,93	4,94	4,88	4,88	4,92	4,89	4,92	4,95	4,92	4,92
„ { V. Petroleum [Aand. Kon. Ned. Petr. Mij.] 4,67 4,71 4,64 4,59 4,64 4,63 4,63 4,63 4,61 4,61	4,62	4,61	4,52	4,55	4,56	4,53	4,54	4,54	4,55	4,55
„ { V. Spoorwegleeningen 4,72 4,73 4,64 4,63 4,66 4,65 4,67 4,67 4,64 4,64										
Fondsen II tm. V 35,7 18,1 37,1 56,0 85,2 37,7 64,2 47,0 277,0 327,2										
*Emissies (onder aftrek conversies 11) (in mill.) 35,7 18,1 37,1 56,0 85,2 37,7 64,2 47,0 277,0 327,2										
Aantal uitgesproken Faillissementen.										
	275	262	260	332	312	282	260	255	1.929	1.701

§ Voorloopige cijfers.

1) 40 distr.- en 3 andere arb.beurzen en, voor zoover bekend, de correspondentisch. der arb.bemiddeling. 2) Zoowel door Nederl. als buitenschen. 3) Kolenski niet inbegrepen. Wel zijn inbegr. de eigen consumptie der mijnen en de kolen, die aan de mijnwerkers gegeven worden [z.g. „Deputatkohlen“]. 4) Saldo invoer plus eigen productie. 5) D.w.z. onder betaling van accijns in het vrije verkeer gebracht. Aangenomen mag worden, dat deze suiker binnenkort de consumenten bereikt. 6) D.w.z. waarvoor restitutie van accijns is verleend wegens

uitvoer in den vorm van suikerhoudende goederen. 7) Op den laatste van het kwartaal. Cijfers van Lloyds. 8) Te A'dam en te R'dam. 9) A'dam, R'dam, Vliissingen, Vlaardingen, Hoek van Holland, IJmuiden en overige havens. 10) Zonder voorschot aan den Staat en schatkiptromessen rechtstreeks; 3e weekbalans v. d. maand. 11) Nominaal bedrag voor Januari 14,9; Februari 10,7; Maart 3,1; Mei 1,3; Juni 1,4; Jan./Juni '27 20,5; Jan./Juni '28 31,4. 12) Juni. 13) Jan./Mei. 14) Ie kwartaal '27. 15) 4e kwartaal 1926. 16) Mei. 17) 2e halfjaar 1926.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 4 1/2	13 Oct. '27	Zwits. Nat. Bk. 3 1/2	22 Oct. '25	
	Bel. Binn. Eff. 5	13 Oct. '27	N. Bk. v. Denem. 5	23 Juni '27	
	Vrsch. in R.C. 6	13 Oct. '27	Zweedsche Rbk 4 1/2	23 Aug. '28	
Javasche Bank	...	4 1/4	14 Juli '26	Bank v. Noorw. 5 1/2	26 Mrt. '28
Bank van Engeland	4 1/2	21 Apr. '27	Bk. v. Tsjecho-		
Duitsche Rijksbank	7	5 Oct. '27	slowakije .. 5	8 Mrt. '27	
Bank v. Frankrijk	3 1/2	19 Jan. '28	N. Bk. v. O'rijk. 6 1/2	16 Juli '28	
Belgische Nat. Bnk.	4	30 Juni '28	N. Bk. v. Hong. 6	26 Aug. '28	
Fed. Res. Bank N.Y.	5	12 Juli '28	Bank v. Italië. 5 1/2	25 Juni '28	
Bank van Spanje	...	5 2/3	Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5 1/2	9 Jan. '28

OPEN MARKT.

	1928							1927	1926	1914
	25 Aug.	20/25 Aug.	13/18 Aug.	6/11 Aug.	22/27 Aug.	23/28 Aug.	20/24 Juli			
Amsterdam Partic. disc. Prolong. 1)	4 3/16	4 1/16-3/16	4 1/16-3/16	4-1/8	3 3/8-1/2	2 3/4-7/8	3 1/8-3/16			
Londen Daggeld .. Partic. disc.	2 1/2-3 1/2	2 1/2-5	2 1/2-5	2 1/2-4 3/4	2-3 1/2	3-5	1 3/4-2			
Berlijn 1) Daggeld .. Partic. disc.	4 1/2-6 1/2	4-7	4 1/2-8 1/2	4 1/4-7	4 1/4-6	3-7				
New York Daggeld 1) Partic. disc.	7-1 1/4	7-3/4	4 1/2-7 3/4	6-8 1/4	3 1/2-3 3/4	4 1/2-5 1/4	1 3/4-2 1/2			

1) Koers van 24 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
21 Aug. 1928	2.49 1/2	12.10 5/8	59.43	9.75	34.69	99 7/8
22 " 1928	2.49 1/2	12.10 5/8	59.42 1/2	9.74 1/2	34.69	99 7/8
23 " 1928	2.49 1/2	12.10 5/8	59.44 1/2	9.74 1/2	34.69	99 3/4
24 " 1928	2.49 7/16	12.10 5/8	59.45	9.74 1/2	34.69	99 3/4
25 " 1928	—	—	—	—	—	99 3/4
27 " 1928	2.49 1/2	12.10 5/8	59.47 1/2	9.74 1/2	34.64	99 3/4
Laagste d.w. 1)	2.49 3/8	12.10 1/4	59.40	9.73	34.66	99 1/2
Hoogste d.w. 1)	2.49 5/8	12.10 3/4	59.48	9.76	34.70	100 1/8
20 Aug. 1928	2.49 7/16	12.10 5/8	59.43 1/2	9.75 1/2	34.69	99 3/4
13 " 1928	2.49 7/8	12.10 3/8	59.37 1/2	9.74	34.68 1/2	99 3/4
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
21 Aug. 1928	48.03 1/2	35.20	7.40	1.52 1/2	13.04 1/2	41.47
22 " 1928	48.04	35.20	7.40	1.52 1/2	13.06	41.47
23 " 1928	48.04	35.20	7.40	1.52 1/2	13.06	41.30
24 " 1928	48.03 1/2	35.17 1/2	7.40	1.52 1/2	13.06	41.49
25 " 1928	—	—	7.40	1.53	—	—
27 " 1928	48.04	35.20	7.40	1.52	13.06 1/2	41.38
Laagste d.w. 1)	48.	35.05	7.38	1.50	13.02	41.25
Hoogste d.w. 1)	48.06	35.30	7.42	1.56	13.08	41.62 1/2
20 Aug. 1928	48.02 1/2	35.20	7.40	1.51	13.04	41.55
13 " 1928	48.—	35.20	7.39	1.51 1/2	13.03 1/2	41.57
Muntpariteit	48.—	35.—	7.39	1.51 1/2	13.09	48.—

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
21 Aug. 1928	66.75	66.55	66.55	6.26	105 1/4	2.49 1/2
22 " 1928	66.75	66.55	66.55	6.26 1/2	105 1/8	2.49 1/2
23 " 1928	66.75	66.55	66.55	6.27	105 1/16	2.49 1/2
24 " 1928	66.80	66.55	66.55	6.26 1/2	105	2.49 1/2
25 " 1928	—	—	—	6.26	105	2.49 1/2
27 " 1928	66.80	66.57 1/2	66.57 1/2	6.27	105 1/8	2.49 1/2
Laagste d.w. 1)	66.70	66.50	66.50	6.24	104 3/4	2.49 1/2
Hoogste d.w. 1)	66.82 1/2	66.60	66.60	6.29	105 1/2	2.49 3/4
20 Aug. 1928	66.75	66.55	66.55	6.26 1/2	105 1/8	2.49 1/2
13 " 1928	66.77 1/2	66.57 1/2	66.57 1/2	6.27 1/2	105 1/4	2.49 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 3/8	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
21 Aug. 1928	4,85 1/4	3,90 3/4	23,82 1/2	40,08 1/2
22 " 1928	4,85 1/4	3,90 3/8	23,82 1/2	40,08 1/2
23 " 1928	4,85 1/4	3,90 1/2	23,82 7/8	40,08 1/2
24 " 1928	4,85 5/16	3,90 5/8	23,84	40,08 1/2
25 " 1928	4,85 1/4	3,90 1/2	23,84	40,08 1/2
27 " 1928	4,85 1/4	3,90 1/2	23,84	40,08 1/2
29 Aug. 1927	4,86 3/16	3,92 1/8	23,80	40,06 1/2
Muntpariteit ..	4,8667	13,92	23,81 1/4	40 5/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	11 Aug. 1928	18 Aug. 1928	20/25 Aug. 1928 Laagste	25 Aug. 1928 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 7/16	97 7/16
Athene	Dr. p. £	375 1/8	374 3/4	374 1/2	375 1/4
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest ...	Pen. p. £	27.86 1/2	27.85 1/2	27.82	27.88
B. Aires ...	d. p. \$	47 7/16	47 13/32	47 5/16	47 7/16
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/5 5/8	1/5 5/8	1/5 5/8	1/5 5/8
Constantin ..	Piast. p. £	947 1/2	942 1/2	932	950
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/6 1/2	2/6 1/2	2/6 1/2	2/6 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1/10 5/8	1/10 5/8	1/10 5/8	1/10 5/8
Lissabon ..	Escu. p. £	106 1/2	107	106 1/2	108
Mexico	d. per \$	23 1/2	23 1/4	23	23 1/2
Montevideo	d. per \$	50 5/8	50 5/8	50 1/4	50 7/8
Montreal ..	\$ per £	4.85 3/8	4.85 1/4	4.85	4.85 1/8
R.d.Janeiro	d. per Mil.	5 59/64	5 29/32	5 57/64	5 59/64
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/8 9/32	2/8 5/32	2/7 7/8	2/8 9/32
Singapore ...	id. p. \$	2/3 3/4	2/3 1/4	2/3 1/4	2/3 1/4
Valparaiso 1).	\$ p. £	39.69	39.67	39.58	39.68
Warschau ..	Zl. p. £	43 5/8	43 3/8	43 1/4	43 1/2

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS *)

Londen 1) N.York 2)		Londen	
20 Aug. 1928 ..	27 3/16	59	84 1/11 1/2
21 " 1928 ..	27 1/8	58 7/8	84 1/11 1/2
22 " 1928 ..	27 3/16	59	84 1/11 1/2
23 " 1928 ..	27 1/8	58 7/8	84 1/11 1/2
24 " 1928 ..	27	58 5/8	84 1/11 1/2
25 " 1928 ..	26 15/16	58 5/8	84 1/11 1/2
27 Aug. 1927 ..	25 5/16	54 1/2	84 1/11 1/2
20 Juli 1914 ..	24 1/16	59	84 1/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	15 Aug. 1928	23 Aug. 1928
Saldo bij de Nederlandsche Bank ...	f 4.732.919,78	f 2.979.022,91
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	" 141.862,92	" 204.525,56
Voorschot op ultimo Juli 1928 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting	" 13.371.616,24	" 13.371.616,24
Voorschotten aan Suriname	" 9.410.524,45	" 9.505.997,24
Kasvoord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldteeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven	" 137.836.189,62	" 135.020.651,49
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 17.458.829,28	" 16.697.785,78
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T. 2)	" —	" —
Id. op andere Staatsbedrijven 2)	" 3.315.348,03	" 3.425.348,03

Verechtingen.	18 Aug. 1928	25 Aug. 1928.
Voorschot door de Nederl. Bank	f 103.526.000,—	f 103.526.000,—
Schatkistbiljetten in omloop 1)	" —	" —
Schatkistpromessen in omloop	" —	" —
Waarvan direct bij de Ned. Bank ..	" —	" —
Zilverbons in omloop	" 11.660.324,—	" 11.581.508,50
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2) ..	" —	" —
Id. aan Ned.-Indië	" 10.117.942,24	" 12.800.911,74
Id. aan Curaçao	" 228.896,32	" 238.252,96
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfonds 2) ..	" 14.445.296,62	" 331.987,36
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 2) ..	" 45.474.763,05	" 37.567.837,78
Id. aan andere Staatsbedrijven 2)	" 1.565.000,—	" 1.565.000,—
Id. aan diverse instellingen 2)	" 6.785.692,67	" 6.813.572,49

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.

2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	18 Aug. 1928	25 Aug. 1928.
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas	f 14.266.000,—	f 17.751.000,—
Saldo bij de Javasche Bank	" 14.687.000,—	" 12.125.000,—
Verechtingen:		
Schatkistpromessen in omloop	" —	" —
Muntbiljetten in omloop	" 38.677.000,—	" 39.066.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds ..	" 983.000,—	" 983.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank ..	" 1.015.000,—	" 1.048.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 Augustus 1928.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 31.577.543,88 Bijbnk. " 3.399.652,57 Ag.sch. " 10.397.693,04	f 45.374.889,49
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 201.622.232,—	201.622.232,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 35.577.980,50 Bijbnk. " 7.056.040,83 Ag.sch. " 61.149.803,64	f 103.783.824,97
Op Effecten	f 98.295.624,97	98.295.624,97
Op Goederen en Spec.	f 5.488.200,—	5.488.200,—
Voorschotten a. h. Rijk	—	1.813.795,77
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 67.419.530,— Muntmat., Goud " 367.520.975,85	f 434.940.505,85
Munt, Zilver, enz.	f 23.467.378,35	23.467.378,35
Muntmat., Zilver	—	—
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds	—	24.653.449,62
Gebouwen en Meub. der Bank	—	5.000.000,—
Diverse rekeningen	—	32.249.706,16
	f 872.905.782,21	872.905.782,21
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	20.000.000,—
Reservefonds	f 7.157.903,12	7.157.903,12
Bijzondere reserve	f 8.000.000,—	8.000.000,—
Pensioenfonds	f 5.497.727,75	5.497.727,75
Bankbiljetten in omloop	f 791.940.020,—	791.940.020,—
Bankassigatiën in omloop	f 206.563,89	206.563,89
Rek.-Cour. { Het Rijk saldo's: { Anderen f 33.517.814,96	—	33.517.814,96
Diverse rekeningen	f 6.585.752,49	6.585.752,49
	f 872.905.782,21	872.905.782,21
Beschikbaar metaalsaldo	f 292.771.205,66	292.771.205,66
Op de basis van 2/3 metaaldekking	f 127.638.325,89	127.638.325,89
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	—	1.463.856.025,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
27 Aug. '28	67.420	367.521	791.940	33.724	292.771	55 1/2
20 " '28	67.401	367.521	793.156	44.430	290.270	55
13 " '28	67.404	367.521	795.802	36.904	291.029	55
6 " '28	67.405	367.521	810.485	39.887	289.270	54 1/2
30 Juli '28	67.405	367.521	809.918	37.097	288.399	54
23 " '28	67.459	367.525	784.138	44.311	292.352	55
29 Aug. '27	68.006	318.276	802.977	22.358	249.146	50
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
27 Aug. 1928	45.375	—	103.784	201.622	32.250
20 " 1928	45.481	—	104.050	210.722	36.429
13 " 1928	44.547	—	104.433	204.022	27.711
6 " 1928	46.984	—	109.496	203.710	30.864
30 Juli 1928	48.859	—	109.107	203.628	33.747
23 " 1928	47.282	—	102.773	201.017	34.847
29 Aug. 1927	134.119	—	131.812	131.651	31.275
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Disconto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen ¹⁾	Diverse rekeningen ²⁾
1 Juli 1928	2.308	4.164	164	36	2.365	234
1 Juni 1928	2.232	3.991	168	90	2.127	153
1 Mei 1928	2.260	3.941	169	70	2.048	131
1 April 1928	2.282	3.831	161	45	2.078	258
1 Maart 1928	2.308	3.389	161	280 ³⁾	2.009	280
1 Februari 1928	2.316	3.390	162	278 ³⁾	2.128	460
1 Juli 1927	1.947	2.671	152	14	1.854	881

1) Sluitp. der activa. 2) Sluitp. der passiva. 3) Schuld aan de kolonie.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
25 Aug. 1928	186.800	—	316.300	54.300	38.560
18 " 1928	187.000	—	318.600	51.400	39.000
11 " 1928	187.400	—	319.400	52.700	38.560
28 Juli 1928	173.313	14.276	312.719	57.501	39.501
21 " 1928	173.470	13.495	314.172	50.197	41.217
14 " 1928	173.617	13.519	317.185	47.673	41.193
7 " 1928	173.784	14.882	316.889	38.875	46.361
27 Aug. 1927	184.281	19.395	325.273	69.309	128.414
28 Aug. 1926	199.391	31.016	328.353	64.370	152.305
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
25 Aug. 1928	—	154.000	—	***	50
18 " 1928	—	154.200	—	***	51
11 " 1928	—	153.100	—	***	50
28 Juli 1928	14.188	24.013	90.976	56.506	51
21 " 1928	14.561	27.422	87.540	50.926	51
14 " 1928	15.133	22.573	88.838	54.238	51
7 " 1928	15.330	20.929	85.332	53.093	53
27 Aug. 1927	12.959	27.327	109.864	41.588	52
28 Aug. 1926	12.208	24.676	78.830	51.459	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/3 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
22 Aug. 1928	174.823	134.921	294.704	56.250	245.252
15 " 1928	174.148	135.794	295.577	56.250	246.314
8 " 1928	174.432	136.778	300.819	56.250	251.456
1 " 1928	173.659	137.216	297.647	56.250	248.515
25 Juli 1928	176.020	136.016	295.124	56.250	245.770
18 " 1928	175.944	135.891	297.088	56.250	247.706
24 Aug. 1927	151.492	136.430	295.490	56.250	245.881
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
22 Aug. '28	27.969	45.093	16.612	97.894	59.653	52%
15 " '28	28.672	47.081	13.080	102.626	58.103	50 1/4
8 " '28	29.062	49.099	12.914	104.531	57.404	48 1/2 1/16
1 " '28	29.202	48.424	12.171	103.540	56.193	48 1/2
25 Juli '28	28.279	48.418	11.537	106.838	59.755	50 3/8
18 " '28	31.389	50.241	16.389	106.992	59.803	48 3/8
24 Aug. '27	55.422	48.140	17.424	102.737	34.812	29
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat ²⁾
17 Aug. '28	30.269	732	13.568	19.133	16.933	2.089	3.200
10 " '28	30.251	732	14.496	18.374	16.063	2.085	3.200
3 " '28	30.093	732	16.810	16.291	13.623	2.115	3.200
27 Juli '28	29.918	732	16.811	15.937	12.642	1.987	3.200
18 Aug. '27	5.546	343	53	1.476	8	1.663	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ³⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
17 Aug. '28	5.930	1.336	60.553	8.416	2.291	4.676
10 " '28	5.930	1.367	60.924	8.262	1.969	5.067
3 " '28	5.930	1.308	61.345	7.523	1.515	5.653
27 Juli '28	5.930	1.321	60.436	7.835	1.519	5.869
18 Aug. '27	—	23.677	52.925	147	—	11.976
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Bij de stabilisatie van den franc op 25 Juni is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Deschuld van den Staat aan de Banque de France is op 25 Juni afgelost. 3) Sluitpost activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 27 Augustus 1928.

De gang van zaken op de internationale fondsenmarkten is in de achter ons liggende berichtperiode niet zeer belangwekkend geweest. De stimulans, welke van de opdrachten van het publiek uitgaat was zoo gering, dat allerlei andere factoren een rol hebben gespeeld bij de koersbepalingen. Zoo heeft het bijv. te Berlijn eenigen indruk gemaakt, dat minister Stresemann te Parijs tegenwoordig zou zijn bij de onderteekening van het Kellogg pact, in verband waarmee men hier en daar gunstige veronderstellingen meende te mogen koesteren in verband met het vraagstuk der bezetting. Als gevolg hiervan hebben de koersen aan de Deutsche beurzen een lichte verbetering in het licht gesteld. Later is hierbij de stemming voor kunstzijdefondsen gekomen, hoewel de oorsprong hiervan niet in Duitschland, doch in Amerika en in Nederland moet worden gezocht. Het algemeene resultaat is geweest een vrij algemeen vaste houding, waarop enerzijds kunstzijdesoorten, anderzijds automobielfondsen een uitzondering hebben gevormd, eerstgenoemde door een daling, de laatste door een stijging van het koerspeil.

Te Parijs is de stemming op verschillende dagen eenigszins mat geweest. Aanleiding hiertoe vormde het gebrek aan zaken, waardoor de contramine sterker en aanvankelijker met succes op den voorgrond is getreden. Tegelijkertijd hebben geruchten gecirculeerd, volgens welke de Bank van Frankrijk het plan zou koesteren het disconto te verhoogden. Deze geruchten werden weliswaar spoedig — hoewel niet officieel — tegengesproken, doch zij hebben toch eenige uitwerking gehad. Tegen het einde der berichtperiode is een herstel ingetreden, waarbij de koersstijging gesteund werd door contramindekkingen.

Te Londen is de stemming tamelijk onregelmatig geweest. De markt heeft op verschillende berichten gedobberd, zonder dat de omvang van den handel hierdoor ook slechts eenigermate is toegenomen. De beleggingsmarkt is vast gebleven; de aankondiging en het resultaat van de uitgifte van schatkistpapier werden met bevrediging door de beurs ontvangen. De opgewekte stemming van deze rubriek werd echter niet gehandhaafd; toen ongeveer tegen het midden der berichtperiode de geldmarkt een zekere verstijving toonde, hebben verschillende reacties plaats gevonden.

De markt te New York is doorgaans vast gebleven. De overtuiging, dat de autoriteiten de geldkoersen niet verder wenschen te doen stijgen, heeft vrijwel overal post gevat en gesteund door deze opvatting, heeft men van verschillende zijden met grootere vrijheid à la hausse geopeerd. Het gevolg is geweest een niet onbelangrijke koersverbetering voor tal van fondsen, in de eerste plaats voor die aandelen, welke door bijzondere factoren vooral in aanmerking kwamen. O.a. was dit het geval bij American Smelting & Refining, Bethlehem Steel, Studebaker, American Waterworks, e.d. Omtrent deze ondernemingen verluide, dat de gang van zaken gunstig kon worden genoemd.

Ten onzent heeft de markt een kalm, doch over het algemeen tamelijk opgewekt verloop gehad. De beleggingsmarkt heeft mede eenige teekenen van verbetering getoond, in verband met de houding van de geldmarkt. Weliswaar was de noteering voor particulier disconto aan zeer geringe schommelingen onderhevig, doch de prolongatiemarkt vertoonde eenige neiging tot achteruitgang. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104 $\frac{3}{4}$, 105; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 101 $\frac{3}{8}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië 1926: 99 $\frac{1}{16}$; 5 pCt. Bra-

zilië 1903 £ 100: 86 $\frac{9}{16}$, 87; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 106 $\frac{9}{16}$.

De grootste aandacht hebben *industriële aandelen* getrokken en van deze weer in het bijzonder kunstzijdesoorten. Na de bevestiging van het gerucht, dat de Enka een partij aandelen in de Hollandsche Kunstzijde Industrie, tot nu toe in het bezit van de tot de groep Loewenstein behorende International Holding & Investment Company, had overgenomen, hebben vrijwel alle kunstzijdesoorten hun koerspeil belangrijk kunnen verbeteren, in de eerste plaats aandelen en oprichtersbewijzen Hollandsche Kunstzijde Industrie, vervolgens Maekubee, Internationale Viscose en daarna ook Enka. De belangstelling voor aandelen Calvé Delft is sterk verminderd, nadat bekend was geworden, dat, voorloopig althans, niet aan een fusie met de Margarine Unie — waarvan ter beurze sprake is geweest — behoefte te worden gedacht. Aandelen Margarine Unie waren vrijwel onveranderd, met een tendens tot verbetering. Aandelen Philips hebben een tijdelijke opleving te zien gegeven, doch liepen later weer achteruit. Vrij groot was de belangstelling voor aandelen Centrale Suiker Mij., welke in groote posten uit de markt werden genomen. Centrale Suiker Mij.: 79 $\frac{1}{2}$, 84 $\frac{1}{2}$; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 215 $\frac{1}{2}$, 229 $\frac{1}{4}$; Internationale Viscose: 102 $\frac{1}{2}$, 113 $\frac{1}{2}$; Maekubee: 184 $\frac{3}{4}$, 204 $\frac{3}{8}$; Margarine Unie: 234, 242 $\frac{3}{8}$; Ned. Kunstzijde Industrie: 429 $\frac{1}{2}$, 450 $\frac{1}{2}$; Philips Gloeilampenfabriek: 760, 766; Ougrée Marihaye: 378 $\frac{1}{2}$, 383 $\frac{3}{4}$; Separator: 174 $\frac{1}{4}$, 171; Zweedsche Lucifer Mij.: 421 $\frac{1}{2}$, 432.

Overigens was de markt vrij kalm. In *rubberaandelen* is weinig omgegaan, terwijl de stemming meestal een uitzondering heeft gevormd op de algemeene tendens, in zoverre het aanbod bijna voortdurend overheerschend is geweest. De onzekere vooruitzichten ten aanzien van de rubberpositie en de geringe kans op een krachtige stijging van den rubberprijs hebben den ondernemingslust beknoot. Amsterdam Rubber: 236 $\frac{1}{8}$, 233; Deli Batavia: 166 $\frac{1}{2}$, 163 $\frac{1}{2}$; Hessa Rubber: 305, 311; Indische Rubber: 250 $\frac{1}{2}$, 263; Java Caoutchouc: 154, 143 $\frac{1}{2}$; Kali Telepak: 244 $\frac{1}{4}$, 248; Kending Lemboe: 314, 312; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 315, 293; R'dam Tapanoeli: 114; Serbadjadi: 185 $\frac{3}{4}$, 185; Sumatra Rubber: 178, 177 $\frac{1}{2}$; Ver. Ind. Cultuur Ondernemingen: 136, 132; Intercontinental Rubber: 10 $\frac{1}{16}$, 10 $\frac{3}{16}$.

Tabakaandelen hebben zich op den achtergrond bewegen. Over het algemeen waren aandelen in Sumatra-ondernemingen goed prijshoudend, waartegenover een lichte inzinking van sommige Java-aandelen kon worden gesteld. In geen enkel geval echter hebben de koersverschillen een grooten omvang verkregen. Arendsburg: 656, 657; Besoeki Tabak Mij.: 549, 545; Deli Batavia: 548, 552 $\frac{1}{4}$; Deli Mij.: 436 $\frac{1}{2}$, 440 $\frac{1}{4}$; Ngoepit: 385, 375; Oostkust: 190, 187 $\frac{7}{8}$; Senembah: 536, 534 $\frac{1}{2}$.

De *suikermarkt* is vrijwel onbewogen gebleven onder de voortdurende berichten omtrent afdoeningen door de V.J.S.P. Klaarblijkelijk acht men één en ander thans reeds ten volle in de koersen, welke in de laatste weken een niet onbelangrijke verbetering hebben ondergaan, verdisconteerd. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 169; H.V.A.: 713, 707 $\frac{1}{2}$; Javasche Cultuur Mij.: 399, 398; Kalibagor: 410, 414; Maron: 273, 274; Moormann: 346, 352 $\frac{1}{2}$; Ned.-Ind. Suiker Unie: 269, 271; Poerworedjo: 110 $\frac{1}{2}$, 109 $\frac{1}{2}$; Suiker Cultuur Mij.: 275 $\frac{1}{2}$; Tjepper: 764, 763 $\frac{1}{2}$; Watoetoelis Poppoh: 800, 824.

De afdeling voor *petroleumaandelen* is iets sterker bewegen geweest. Aanvankelijk werd een reactie in aandelen Koninklijke Petroleum opgemerkt; het heeft eenige teleurstelling gewekt, dat, na het eindigen van de conferen-

INDUSTRIEËLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM   LONDEN   BERLIJN   PARIJS   KOPENHAGEN
 MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 10.000.000.—   VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 7.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

tie in Engeland, geen bepaalde mededeelingen werden ontvangen. Bovendien was de houding van de markt te Parijs niet geschikt om een stimulans te verschaffen. Later evenwel is een verandering ingetreden, zoodat een vergelijking van het koerspeil aan het begin en het einde der berichtsweek geen verschil van beteekenis laat zien. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 421½, 428; Gec. Holl. Petr. Mij.: 440¼, 448½; Perlak: 84¾, 84¼; Peudawa: 19½, 19¾; Marland Oil: 37½, 38½.

Scheepvaartandeelen waren gevraagd in verband met de verbetering van de vrachtenmarkt. Holland-Amerika Lijn: 75½, 77; Java-China-Japan Lijn: 130¾, 133¾; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 86½, 89; Ned. Scheepvaart Unie: 199¾, 201½; Stoomv. Mij. Nederland: 191, 191¼.

Aandeelen in mijnbouwondernemingen hebben weinig aandacht getrokken; de meeste soorten hebben onder eenig aanbod te lijden gehad, zoodat hier en daar geringe nadeelige koersverschillen zijn voorgekomen. Alg. Exploratie Mij.: 112¼¹⁶, 108½; Billiton te Rubriek: 897, 870; Boetion Mijnbouw Mij.: 185, 184; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 105½, 106½; Oost Borneo: 62, 65; Redjang Leborg: 156, 152½; Singkep Tin Mij.: 356, 357½.

Bankaandeelen waren rustig, doch zeer vast. Amsterdamsche Bank: 181½; Incasso Bank: 127¼; Javasche Bank: 314; Koloniale Bank: 262, 266; Ned.-Ind. Handelsbank: 167, 168; Ned. Handel Mij.: 177, 178¾; R'damsche Bankvereniging: 103¼, 104¼; Twentsche Bank: 140.

De *Amerikaansche markt* heeft de houding van Wallstreet volkomen weerspiegeld. De hierboven genoemde aandelen werden ook ten onzent uit de markt genomen. Af en toe is dit gepaard gegaan met vrij groote omzetten. Anaconda Copper: 137½, 144½ (ex div.); Studebaker: 73¹⁵/₁₆, 79¾; U. S. Leather Corp.: 45¾, 46¾; U. S. Steel Corp.: 147¼, 150¾; Atchison Topeca: 195; Erie: 54½, 53½; Missouri Kansas & Texas: 40½, 40½; St. Louis & San Francisco: 115¾, 116½; Southern Pacific Cy.: 121, 124; Union Pacific Cy.: 194¼, 195; Wabash Railway: 76³/₁₆, 77¾.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 28 Augustus 1928.

Tarwe. De zaken zijn in de afgelopen week weinig levendig geweest, ofschoon meer en meer de overtuiging doorbreekt, dat de prijzen nu laag genoeg zijn. Dit heeft af en toe aanleiding gegeven tot iets vastere markten, zoo o.a. op 23 Augustus, toen er bovendien berichten van vorst uit Canada kwamen. Het was evenwel te verwachten, dat deze berichten niet zouden aanhouden, aangezien het daarvoor nog te vroeg in het jaar is. Indien er nu reeds vorst is, dan is dat niet, wat men daar noemt een „killing”-vorst, die kan men eerst ca. 10 September verwachten. Vermoedelijk zal er dan veel van de tarwe buiten gevaar zijn. Intusschen zijn toch de Amerikaansche markten de laatste dagen iets vaster geworden, zoodat Winnipeg October sluit op 112¾ tegen 109¾ een week geleden. In Chicago was de verhooging wat minder, aangezien September oplet van 109¼ tot 111. Argentinië speelt op het oogenblik weinig rol en verschepingen van dat land waren, vooral naar Europa, zeer gering. Betreffende den nieuwen oogst ontvangt men voorloopig slechts gunstige berichten. Hetzelfde geldt voor Australië. Indië, waarvan de berichten slecht waren, meldt regen, wat een gunstigen invloed zal hebben, ofschoon men nog naar meer regen verlangt. Wat Europa betreft, blijven de berichten gunstig. Het weer is niet zoo vast geweest en hier en daar heeft de oogst eenige vertraging ondervonden, maar in de meeste landen is de oogst reeds binnen. Ook van Roemenië zijn de berichten gunstig, behalve voor maïs, dat dientengevolge zoo schaars is, dat er aldaar zeer hooge prijzen voor worden betaald. Rusland meldt dat de

oogsten van wintergraan kleiner, doch die van zomergraan belangrijk grooter zullen zijn dan een jaar geleden. Aangezien wij geen opgave hebben van de bebouwde oppervlakte, is uit deze mededeelingen niet op te maken of de totaal-oogst grooter dan wel kleiner zal zijn.

Niet alleen dat de omzet geringer was in tarwe in de meeste Europeesche markten, was ook de toestand op de meeste dagen zeer gedrukt. Er wordt over het algemeen veel geld verloren en de moed ontbreekt om op groote schaal groote inkoop te doen. Reeds lang voordat het tegenwoordige prijsniveau bereikt was, meende men, dat de prijzen laag waren, zoodat men zelfs aan de tegenwoordige prijzen gaat twijfelen.

De wereld-verschepingen waren deze week aanmerkelijk geringer dan verleden week. Dientengevolge is de stoomende hoeveelheid ook eenigszins verminderd.

Rogge. Rogge is over het algemeen tamelijk vast gestemd geweest en er deed zich voor dit artikel nogal wat vraag voor, die waarschijnlijk juist daardoor ontstond, omdat het aanbod zeer beperkt is. Doordat de oogst in Noord-Amerika zeer gering is, is men er zeer gevoelig voor een weinig vraag en gaan de prijzen gemakkelijk omhoog. Toch toonden de prijzen ten slotte geen groote veranderingen bij een week geleden.

Maïs. De maïsmarkt is in de afgelopen week al heel weinig levendig geweest. Er bestond niet de minste ondernemingslust. De oorzaak hiervan is de groote stoomende hoeveelheid, die waarschijnlijk te groot is voor de behoefte. De prijzen voor spoedig aankomende maïs zijn dientengevolge telkens afgebrokkeld en het zal er wel van moeten komen, dat men in de havenplaatsen voorraden gaat maken. Tot nog toe hebben die evenwel weinig of geen beteekenis, zoodat de toestand nog niet ongezond is. Er bestond af en toe eenige vraag om op latere aflading maïs te koopen, doch tot prijzen beneden de pariteit van de markt in het exportland. Exporteurs kunnen dus vrijwel geen zaken doen, vooral omdat de prijzen in La Plata zeer stabiel zijn gebleven; in de termijnmarkten te Buenos-Aires en Rosario vonden bijna geen schommelingen plaats.

Meer was men aan de markt met Zuid-Afrikaansche maïs, doch in hoofdzaak met stoomende of reeds afgeladen partijen; ook in dit artikel bleek het onmogelijk een grooten omzet te bereiken, omdat de koopers zich over het algemeen teruggetrokken hielden. De verschepingen van Zuid-Afrika waren deze week belangrijk grooter dan de vorige; ook Plata verscheepte zeer groote hoeveelheden, zoodat het totaal der week-verschepingen naar Europa bijzonder groot was. Niettegenstaande dit is de stoomende hoeveelheid verminderd, wat er op wijst, dat er zeer veel maïs in Europa moet zijn aangekomen. Dit verklaart weer de zeer trage markten voor maïs en, indien men in aanmerking neemt, dat er zich nog geen groote voorraden vormen, moet men toch wel tot de overtuiging komen, dat de consumptie ten slotte nog heel wat opneemt. Gedeeltelijk is dit te verklaren uit de hooge prijzen in Roemenië, die hun invloed doen gelden op geheel Centraal Europa, zoodat er vooral van Hamburg veel maïs naar Oostenrijk en Tsjecho-Slovakië verscheept wordt. Noord-Amerika was over het algemeen tamelijk vast gestemd, vooral voor de Septembertermijn zijn de prijzen nogal wat verbeterd, waarschijnlijk ten gevolge van de afnemende voorraden. De nieuwe oogst was prijs-houdend; December sluit voor 73½ tegen 73¼ een week geleden.

Gerst. Dit artikel is in de laatste week niet verder gedaald. De termijnmarkten toonden zelfs nog eenige stijging, zoo is bijv. October Winnipeg gestegen van 64 tot 66½. In Europa is er wel vraag voor gerst gebleven al is die niet van dien aard geweest, dat de prijzen hier veel verbeterd zijn. Er is wel behoefte, maar het aanbod is ruim.

Roemenië, ofschoon men aldaar een goeden oogst rapporteert, blijft te hoog om met de Noord-Amerikaansche

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	19/25 Aug. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	19/25 Aug. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	1928	1927
Tarwe.....	106.916	1.422.509	1.299.459	—	42.385	39.252	1.464.894	1.338.711
Rogge.....	1.030	136.672	256.752	—	—	493	136.672	257.245
Boekweit.....	102	12.961	13.410	—	—	67	12.961	13.477
Maïs.....	40.546	658.248	953.319	12.515	143.841	152.195	802.089	1.105.514
Gerst.....	1.463	225.940	272.788	—	3.540	6.829	229.480	279.617
Haver.....	8.555	130.885	143.685	—	383	2.728	131.268	146.413
Lijnzaad.....	—	126.259	163.681	10.882	243.539	163.847	369.798	327.528
Lijnkoek.....	2.501	128.359	123.489	—	1.184	—	129.543	123.489
Tarwemeel.....	—	69.398	71.193	39	24.303	24.638	93.701	95.831
Andere meelsoorten.....	—	5.736	7.664	—	—	—	5.736	7.664

gerst te concurreren. Ook nu was er af en toe vraag van die zijde om contracten terug te koop.

Haver. Op de termijnmarkten in Noord-Amerika, vooral in Winnipeg, is haver scherp gestegen. In Chicago steeg September van 35½ tot 38. In Winnipeg steeg October van 44½ tot 49½. Deze verhooging ziet men niet gereflecteerd in de prijzen in de Europeesche markten. Wel zijn de vraagprijzen hier en daar nogal wat verhoogd, maar de koopers zijn niet gevolgd en voor zoover het ging oude voorraden op te ruimen, is men er nauwelijks in geslaagd de prijzen van verleden week te maken.

SUKER.

Na de vaste stemming van de voorafgaande week verkeerden de verschillende suikermarkten deze week in kalme doch prijshoudende stemming.

In Amerika schijnen raffinadeurs voorloopig hunne behoeften weder voldoende gedekt te hebben. Ook op de termijnmarkt te New York bleven de noteeringen gedurende de geheele week vrijwel op hetzelfde niveau. De slotnoteeringen waren als volgt:

Spot Centr. 4,14; Sept. 2,25; Dec. 2,41; Mrt. 2,43; Mei 2,51 en Juli 2,58.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 63.000 tons, de versmeltingen 63.000 tons tegen 66.000 in 1927 en de voorraden 411.000 tons tegen 213.000 tons.

Cuba- en andere koloniale suiker werd bijna niet verhandeld; de prijs bedroeg ongeveer 2½ d.c. e. & fr. New York basis Cubasuiker.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1928 Ton	1927 Ton	1926 Ton
Cubaansche prod. tot 21/8 ..	4.037.833	4.508.521	4.884.658
Consumptie	82.770	93.521	87.500
Weekontv. afscheephavens ...	24.261	40.898	24.638
Totaal sedert 1/1	3.268.031	3.705.982	4.066.143
Weekexport	64.449	76.945	103.229
Totale export sedert 1/1	2.338.276	2.843.815	3.036.606
Voorraad afscheephavens.	897.898	862.167	1.029.537
Voorraad Binnenland.	718.889	709.018	731.015

In Engeland brokkelden prijzen op de termijnmarkt in den loop der week vrij gevoelig af om zich tegen het slot weder ietwat te herstellen; de slotnoteeringen waren: Aug. Sh. 13/10½; Dec. Sh. 14/3¼; Mrt. Sh. 14/6 en Mei Sh. 14/5¼.

Op Java verkochten de V.I.S.P. gedurende de afgelopen week weder ongeveer 33.000 tons uit oogst 1928, waaronder

8.900 tons Superieur; 5.800 tons Hoofdsuiker, 2.800 tons Stroopsuiker en 15.200 tons Melasse tot de laatste prijzen.

De tweedehands markt was stil doch prijshoudend. Hier te lande volgde de markt het verloop der buitenlandse markten, de prijzen liepen aanvankelijk terug om daarna weder wat aan te trekken. Het slot kwam af met f 15½ voor Aug.; f 15½ voor Dec.; f 15½ voor Maart en f 15¼ voor Mei, alles geboden met laatprijzen tot f 1½ hooger. De omzet bedroeg de afgelopen week 4800 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 22 Augustus 1928.

Prijzen van Amerikaansche katoen hebben gedurende de afgelopen week sterk gefluctueerd. Van Dinsdag tot Vrijdag stegen deze ca. 50 punten om tusschen Vrijdag en Dinsdag bijna 40 punten te dalen. De stijging schijnt voornamelijk te moeten worden toegeschreven aan de ongunstige berichten over de vooruitzichten van den nieuwen oogst, terwijl er eveneens weinig vraag is waardoor de prijspositie versterkt zou kunnen worden. Egyptische katoen was in deze periode eveneens aan dergelijke fluctuaties onderhevig, daar „Uppers” eerst 50 punten stegen en daarna weder 25 punten terug liepen. Prijzen van Sakel zijn echter niet overeenkomstig gedaald en het prijsverschil tusschen deze soort en „Uppers” is overeenkomstig grooter geworden.

De berichten over den nieuwen oogst blijven gunstig luiden.

Noteeringen van garens blijven over het algemeen onveranderd, hoewel medio-wefts iets lager zijn. Ondanks de fluctuaties van katoenprijzen en de onzekerheid wat de toekomst betreft, blijft de vraag vrij algemeen. Indië toont belangstelling voor bundel- en copgarens, terwijl er eveneens voor deze markt enkele zaken gedaan zijn in afgekeurde garens en ringgarens. Naar getwijnde garens bestaat eveneens belangstelling en er zijn ook zaken gedaan, zoowel voor Indië als voor binnenlandsche gebruikers. Van Egyptische garens valt minder te zeggen, hoewel enkele groote verkoopen in de fijnere nummers zoowel voor het Continent als voor Britsche fabrikanten gerapporteerd worden. Zaken zijn echter niet gelijkelijk verdeeld en enkele spinners zijn zeer om orders verlegen.

Fluctuaties in katoenprijzen en de onzekerheid wat de nabije toekomst betreft hebben zaken in de doekmarkt tot een minimum beperkt.

Van de meeste overzeesche markten bestaat een goede vraag om op de hoogte te blijven van prijzen en enkele lage biedingen hebben tot zaken geleid. Koopers zijn echter niet

STATISTISCH OVERZICHT

	TARWE Hard Winter No. 2 loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE American No. 2) loco Rotterdam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST Amer. No. 2) loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		STEENKOLEN Westfaalsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM (Mid. Contin. Crude) per barrel		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	£	%	Sh.	%	£	%
Jaargemidd. 1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	72/9,84	100,0	£2.1/6	100,0
Januari 1926	*16,90	98,3	11,47 ⁵	87,8	190,25	82,0	184,25	78,1	370,75	80,2	10,05	93,3	1,51	89,9	70	96,1	59,3/-	95,3
Februari	*16,30	94,8	+ 11,52 ⁵	88,1	174,00	75,2	175,00	74,2	353,00	76,3	10,20	94,5	1,80	107,1	70/6	96,8	59,12/-	96,0
Maart	*15,37 ⁵	89,4	+ 11,47 ⁵	87,8	167,75	72,5	174,50	73,9	330,00	71,4	9,85	91,4	1,80	107,1	70/6	96,8	58,15/6	94,7
April	*16,10	93,6	+ 11,45	87,6	177,50	76,7	194,75	82,5	335,75	72,6	10,00	92,6	1,80	107,1	70/6-	96,8	57,7/6	92,4
Mei	*16,32 ⁵	94,9	+ 11,00	84,1	168,50	72,8	192,50	81,6	334,50	72,3	13,10	121,6	1,93	114,9	73	100,2	56,9/6	91,0
Juni	*16,12 ⁵	93,7	11,12 ⁵	85,1	171,00	73,9	198,75	84,2	360,25	77,9	13,85	128,5	2,05	122,0	76/6	105,1	56,17/6	91,6
Juli	*16,20	94,2	12,17 ⁵	93,1	175,25	75,7	200,50	85,0	382,50	82,7	16,35	151,7	2,05	122,0	87	119,5	58,2/-	93,6
Augustus	15,35	89,2	11,82 ⁵	90,4	170,50	73,7	190,50	80,7	376,50	81,4	17,25	159,8	2,05	122,0	90/6	124,3	58,19/6	95,0
September	14,80	86,0	11,95	91,4	170,00	73,5	204,75	86,8	360,25	77,9	25,50	236,2	2,05	122,0	94/6	129,8	58,15/-	94,6
October	15,75	91,6	12,32 ⁵	94,3	175,50	75,8	218,75	92,7	367,75	79,5	31,10	288,4	2,05	122,0	118	162,-	58,7/6	94,0
November	16,02 ⁵	93,2	12,60	96,4	177,75	76,8	215,00	91,1	382,50	82,7	38,25	354,4	1,81	107,7	120/6	165,5	57,6/6	92,3
December	15,40	89,5	12,20	93,3	173,50	74,9	210,75	89,3	373,75	80,8	19,00	176,0	1,75	104,2	99/6	136,8	56,19/6	91,8
Januari 1927	15,22 ⁵	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,9	1,75	104,2	85/6	117,6	55,7/6	89,2
Februari	15,05	87,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,3	1,70	101,2	83/6	114,8	54,16/-	88,3
Maart	14,80	86,0	12,82 ⁵	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80	109,9	55,2/6	88,8
April	15,75	91,6	13,57 ⁵	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74	101,6	54,14/-	88,1
Mei	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70	96,1	54,2/6	87,2
Juni	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	103,1	1,22	72,6	70	96,1	53,19/-	86,9
Juli	14,87 ⁵	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,4	1,22	72,6	69	94,8	55,5/6	89,0
Augustus	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	101,0	1,22	72,6	65	89,3	54,13/-	88,0
September	13,72 ⁵	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	101,0	1,22	72,6	65	89,3	55,5/-	89,0
October	13,45	78,2	12,12 ⁵	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,9	1,22	72,6	65	89,3	59,1/-	95,1
November	13,40	77,9	12,57 ⁵	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,4	1,22	72,6	65	89,3	60,2/-	96,8
December	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,3	1,22	72,6	65	89,3	62,-	99,9
Januari 1928	13,80	80,2	12,87 ⁵	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,0	65	89,3	61,12/-	99,2
Februari	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,2	1,19	70,8	65/6	89,9	61,3/6	98,6
Maart	15,30	88,9	14,97 ⁵	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,3	1,19	70,8	66	90,6	61,14/6	99,4
April	15,30	88,9	15,47 ⁵	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,4	1,19	70,8	66	90,6	62,15/-	101,1
Mei	14,37 ⁵	83,6	14,27 ⁵	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,8	1,19	70,8	66	90,6	63,17/-	102,9
Juni	14,25	82,8	13,07 ⁵	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,4	1,19	70,8	66	90,6	62,18/-	101,3
Juli	12,30	71,5	12,70	97,1	246,00	106,3	234,00	99,2	357,00	77,2	1,21	72,0	66	90,6	62,12/6	100,9	62,7/6	100,5
6 Aug.	12,00	69,8	12,80	97,9	220,00	95,0	231,00	97,9	347,00	75,0	1,21	72,0	66	90,6	62,7/6	100,5	62,7/6	100,5
13 "	11,75	68,3	12,75	97,5	202,00	87,3	226,00	95,8	350,00	75,7	1,21	72,0	66	90,6	62,10/-	100,7	62,10/-	100,7
20 "	12,00	69,8	12,25	93,7	191,00	82,5	216,00	91,5	349,00	75,5	1,21	72,0	66	90,6	62,12/6	100,9	62,12/6	100,9

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering van * Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

geneigd het risico te loopen om groote hoeveelheden te koopen en het grootste percentage der zaken hebben betrekking op opruimingspartijen. Er bestaat geen reden voor pessimisme daar men algemeen van meening is, dat zoodra de katoenmarkt wat vaster wordt, meer zaken tot stand zullen komen. Koopers houden zich afzijdig, niet zoo zeer door het huidige prijsniveau, dat als vrij redelijk beschouwd wordt, dan wel door de onzekerheid over de eerstvolgende weken.

Liverpoolnoteringen Oost. koersen 14 Aug. 21 Aug.
 15 Aug. 22 Aug. T.T. op Br.-Indië 1/5 1/5
 F.G.F. Sakellaris 18,30 18,65 T.T. op Hongkong 2/0 1/8 2/0 1/8
 G.F. No. 1 Oomra 7,05 6,85 T.T. op Shanghai 2/7 1/4 2/7 1/4

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '28 tot 17 Aug. '28	Overeenkomstige periode	
		1926/27	1925/26
Ontvangsten Gulf-Havens.	72	217	194
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	28	19	33
„ „ t Vasteland etc.	135	104	160
„ „ Japan.....	29	30	25

Voorraden.
 (In duizendtallen balen).

	17 Aug. '28	Overeenkomstig tijdstip	
		1927	1926
Amerik. havens.....	459	948	568
Binnenland.....	266	350	511
New York.....	47	210	44
New Orleans.....	122	223	121
Liverpool.....	406	803	435

KOFFIE.

In de stemming voor dit artikel kwam ook in de afgelopen week geen verandering. De kost- en vracht-aanbiedingen van Brazilië bleven voor Santos geheel gelijk aan die van de vorige week, terwijl die van Rio eene fractie hooger zijn. Voor Robusta, uit Nederlandsch-Indië bleef goede vraag bestaan tot iets oplopende prijzen. Aan de termijnmarkten was de omzet beperkt met zeer kleine fluctuatien van de noteringen, welke 1/4 à 1/2 ct. hooger sluiten tegen verleden week.

De officieele loco-noteringen bleven bij matigen omzet

onveranderd 65 ct. per 1/2 KG. voor Superior Santos en 52 ct. voor Robusta.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 105/- à 107/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 107/- à 109/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 77/3 à 78/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, September-verscheping, 38 3/4 ct.; Benkoelen Robusta, September-verscheping, 39 3/4 ct.; Mandheling Robusta, September-verscheping, 44 1/2 ct., alles per 1/2 KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
27 Aug.	\$ 16,05	\$ 16,04	\$ 15,79	\$ 15,64
20 „	„ 15,90	„ 15,95	„ 15,74	„ 15,68
13 „	„ 15,99	„ 16,08	„ 15,86	„ 15,75
6 „	„ 15,82	„ 15,85	„ 15,65	„ 15,55

Rotterdam, 28 Augustus 1928.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7 ¹⁾)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4 ¹⁾)	
27 Aug. 1928	272.000	29.150	1.248.000	33.500	563/64
20 „ 1928	277.000	28.875	1.160.000	33.500	5125/128
13 „ 1928	311.000	28.600	1.132.000	33.500	5127/128
29 Aug. 1927	259.000	21.800	1.030.000	24.500	515/16

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgeloo- pen week	Sedert 1 Juli	Afgeloo- pen week	Sedert 1 Juli
25 Aug. 1928....	57.000	490.000	172.000	1.295.000
27 Aug. 1927....	84.000	616.000	212.000	1.716.000

¹⁾ In Reis.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		THEE Afl. N.-I. thee v. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. 1/2 KG.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913=100 tot 1925=100		Indexcijfer van The Economist, herleid v. 1901-5=100 tot 1925=100	
£	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%				
261.17/-	100,0	23,25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	100,0		100,0	
283.6/-	108,2	20,75	89,2	48,75	88,6	26,00	88,1	3/4,25	113,0	16,875	90,0	57,5	93,7	103,5	122,5	98,7		93,4	
286.3/-	109,3	20,55	88,0	46,50	84,5	25,00	84,7	2/7,625	88,8	17,125	91,3	58,0	94,5	103,5	122,5	96,1		92,3	
285.14/-	109,1	19,40	83,1	47,50	86,4	25,50	86,4	2/5,125	81,8	16,375	87,3	57,25	93,3	100,25	118,6	93,5		91,1	
282.19/6	108,1	19,10	82,2	47,50	86,4	25,00	84,7	2/1,25	70,9	16,375	87,3	54,25	88,4	97,5	115,4	92,3		90,4	
268.14/6	102,6	18,95	81,2	47,50	86,4	24,25	82,2	1/10,5	63,2	16,50	88,0	55,0	89,6	102,25	121,0	92,3		89,4	
268.13/6	102,6	18,45	79,0	47,50	86,4	24,00	81,4	1/8,375	57,5	16,625	88,7	56,0	91,2	100	118,3	92,9		90,0	
283.6/-	108,2	18,80	80,9	47,50	86,4	23,75	80,5	1/8,375	57,5	16,75	89,3	57,0	92,9	89,25	105,6	91,0		90,2	
294.10/6	112,5	18,45	79,0	47,75	86,8	24,50	83,1	1/7,625	55,1	16,375	87,3	57,75	94,1	—	—	89,7		92,2	
307.19/6	117,6	17,35	74,3	48,75	88,6	25,25	85,6	1/8,125	56,5	17,25	92,0	57,25	93,3	87,75	103,8	90,3		94,7	
314.14/6	120,2	13,25	57,0	47,50	86,4	24,75	83,9	1/8,875	58,6	17,875	95,3	53,5	87,2	89,5	105,9	92,3		94,5	
308.1/6	117,7	12,90	55,5	44,75	81,4	24,00	81,4	1/8	56,1	19,625	104,7	51,625	84,1	85,25	100,9	94,8		93,3	
307.-/6	117,3	12,60	54,2	44,75	81,4	24,50	83,1	1/6,5	51,9	21,875	116,7	50,0	81,5	79,25	93,8	94,8		88,7	
299.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,0	117,3	50,0	81,5	71	84,0	93,5		87,6	
309.8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,125	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2		89,5	
312.15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,625	110,0	48,0	78,2	70	82,8	92,9		87,9	
304.1/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48,0	78,2	72,25	85,5	92,3		87,4	
295.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47,0	76,6	86,5	102,4	93,5		88,9	
296.9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,375	98,0	47,0	76,6	81,25	96,2	96,1		89,3	
289.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,625	99,3	47,0	76,6	84	99,4	97,4		89,2	
292.-/6	111,5	19,70	84,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	—	—	96,1		90,8	
287.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,875	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8		90,0	
264.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,875	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8		89,1	
264.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46,0	74,9	96	113,6	97,4		88,3	
266.13/6	101,8	19,70	84,4	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,875	95,3	46,0	74,9	89,25	105,6	97,4		88,0	
255.1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,375	92,7	46,0	74,9	84,5	100,0	98,7		86,7	
233.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46,0	74,9	79,5	94,1	96,8		87,4	
233.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8	16,875	90,0	47,0	76,6	79	93,5	98,1		88,4	
234.6/-	89,5	20,65	88,4	54,50	99,1	33,00	111,9	-9,375	26,3	16,875	90,0	47,0	76,6	74,25	87,9	98,7		90,1	
230.13/-	88,1	21,55	92,3	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3	16,625	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6	98,1		90,0	
218.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-9,25	26,0	15,75	84,0	49,0	79,8	73,25	86,7	98,7		88,3	
211.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-9,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	95,5		86,8	
213.10/-	81,5	19,85 ⁴⁾	85,4	52,00 ⁵⁾	94,5	30,00 ⁶⁾	101,7	-9,375	26,3	15,625	83,3	51,5	83,9	—	—	—		—	
213.12/6	81,6	19,30 ⁵⁾	83,0	52,00 ⁹⁾	94,5	30,00 ⁹⁾	101,7	-9,5	26,7	15,875	84,7	52,0	84,7	—	—	—		—	
212.12/6	81,2	19,10 ⁶⁾	82,1	52,00 ¹⁰⁾	94,5	30,00 ¹⁰⁾	101,7	-9,4375	26,5	16,25	86,7	52,0	84,7	—	—	—		—	
208.17/6	79,8	19,10 ⁷⁾	82,1	51,25 ¹¹⁾	93,2	30,00 ¹¹⁾	101,7	-8,9375	25,1	16,25	86,7	52,0	84,7	—	—	—		—	

de huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928). ³⁾ = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). ⁴⁾ 3 Aug. ⁵⁾ 10 Aug. ⁶⁾ 17 Aug. ⁷⁾ 24 Aug. ⁸⁾ 2 Aug. ⁹⁾ 9 Aug. ¹⁰⁾ 16 Aug. ¹¹⁾ 23 Aug.

THEE.

Groote aanvoeren van meerendeels zeer middelmatige Britsch-Indische theeën deden de theemarkt te Londen in de afgelopen week geen goed en de verwachtingen zijn zeker niet hoog gespannen, waartoe de cijfers der vorige week voldoende reden geven.

Goede midden-soorten en superieure theeën zijn echter nog steeds prijshoudend en somtijds duurder. Kooplust bestaat er dus wel, maar het aanbod van mindere soorten Noordelijk- en Zuidelijk Britsch-Indische thee was te Londen overheerschend, zoodat de middenprijzen voor dit product vrij scherp inzakten, terwijl die voor Java-, Sumatra- en Ceylonthee dusdanig stegen, dat de totale middenprijs per saldo nog van 1 sh. 3,23 d. tot 1 sh. 3,37 d. opliep. Ook van deze soorten lagen de slappere schenken flauw in de markt.

De uitvoer van thee uit Noordelijk Britsch-Indië bedroeg sinds het begin van dit seizoen (April) t.m. Juli 63,6 miljoen lbs. tegen 61,1 miljoen in 1927.

De wereldstatistieken der „Vereeniging voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië” van den gezamenlijken uitvoer uit alle productiecentra behalve China geven de volgende belangwekkende cijfers:

Januari—Mei 1928:	108.348.000 KG.
„ „ 1927:	104.678.000 „
Januari—Juni 1928:	138.534.000 „
„ „ 1927:	131.587.000 „

Het verschil ten opzichte van het vorige jaar, dat per ulto. Mei nog geen 3½ miljoen KG. bedroeg, is dus gedurende Juni verdubbeld. Factoren voor herstel bergt de markt ook nu weer in zich. Wanneer de goede soorten prijshoudend blijven en de mindere voortgaan met in prijs te dalen, wordt het prijsverschil tusschen beiden langzamerhand zoo groot, dat de planters, die zulks ondanks herhaalde waarschuwingen niet genoeg deden, bijna gedwongen worden om meer in kwaliteit dan in quantiteit hun kracht te zoeken. Als zulks nu maar tijdig gebeurt vóórdat het kwaad — evenals vroeger reeds zoo menigmaal geschied is — te ver om zich heengegrepen heeft.

Amsterdam, 27 Augustus 1928.

COPRA.

De markt, gedurende den aanvang der afgelopen week flauwer gestemd, werd later vaster, tengevolge van „short”-dekkingen, terwijl ook Marseille betere prijzen betaalde.

Aan het slot werden de volgende prijzen genoteerd:

Nederl.-Indische Mixed, aflading Aug./Sept.	f 29 ⁵ / ₈
„ „ „ „ Sept./Oct.	„ 29 ³ / ₈
„ „ „ „ Oct./Nov.	„ 29 ⁷ / ₈
Nederl.-Indische f.m.s. stoomend	f 30
„ „ „ „ aflading Aug./Sept.	„ 30 ¹ / ₄
„ „ „ „ Sept./Oct.	„ 30 ³ / ₈
„ „ „ „ Oct./Nov.	„ 30 ⁵ / ₈

IJZER.

Op de continentale ruwijzermarkt was in de afgelopen veertien dagen een iets vastere stemming te bespeuren. De Clevelandmarkt onderging vrijwel geen verandering.

Het Roheisenverband laat zijn prijzen voor September ongewijzigd.

De staalmarkt kon zich op haar hooge niveau handhaven, liep de laatste week zelfs nog iets op.

VERKEERSWEZEN.**VRACHTENMARKT.**

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt bleef de afgelopen week kalm ten gevolge van den geringen verkoop naar het Continent. De meeste vraag was dan ook naar de Middellandsche Zee. Tegen het einde der week werd de markt echter over het geheel iets beter, doch de vrachten bleven nog ½ cent onder de beste van de daaraan voorafgaande week. Het totaal aantal bevrachtingen was ongeveer twaalf. Montreal betaalde per September naar Hamburg/Bremen 14 cents voor zwaar graan en per September/October naar Antwerpen/Rotterdam dezelfde vracht. Naar de Middellandsche Zee is 16 cents betaald per September (Marseille direct) en dezelfde vracht naar Genua/Livorno/Napels, terwijl per Augustus/September naar de Middellandsche Zee, incl. Spanje, 16³/₄ cents is gedaan. Van de Golf van Mexico werd een Januari-boot bevracht naar Antwerpen of Rotterdam tegen 16¹/₂ cents, optie Amsterdam 17 cents, Hamburg of Bremen 17¹/₂ cents.

Ook de suikervrachtenmarkt van West-Indië bleef kalm. Drie groote booten werden bevracht per September van ½ havens Cuba naar de gebruikelijke U.K./Continent havens tegen 16/6. Een 6000 tonner per September belong de betrekkelijk goede vracht van 17/9 van Cuba, 18/3 van San Domingo. Voor ruwe suiker kan nog steeds tonnage geplaatst worden van New York per begin September op basis van 16/6 Continent, 17/- U.K.

De graanvrachtenmarkt van de North Pacific was beter gestemd voor alle posities vanaf October en de vrachten vertoonden eenige stijging. Tonnage van ca. 7/7500 tons, 10 pCt., is bevracht van Vancouver naar U.K./Continent per tweede helft October tegen 30/- en per November tegen 30/6. Van Portland of Puget Sound is een 7200 tonner gedaan per September naar Antwerpen/Rotterdam tegen 28/9 en een 8700 tonner per October tegen 28/3 naar dezelfde havens.

De bevrachters van La Plata toonden over het algemeen weinig interesse voor bevrachting en dientengevolge zijn de vrachten, speciaal voor de vroege posities, gedaald tot 20/6 voor booten van middelmatige grootte van boven La Platahavens naar het Continent. Voor September/October is de vracht ongeveer 1/- hooger. Booten van 5000 tons, 10 pCt., met midden September cancelling, zijn bevracht van Concepcion naar Rotterdam of Amsterdam tegen 20/6, terwijl van Santa Fé een spotprompte boot van 5500 tons is gedaan naar de Middellandsche Zee tegen 22/6, optie Adriatische Zee 23/6.

De chilisalpeter vrachtenmarkt bleef levenloos. Bevrachters prefereeren over het algemeen nog een afwachende houding aan te nemen hoewel het centralisatie-schema nagenoeg in orde is. Per December bestaat interesse voor een volle lading op basis van 26/- basis Continent met gebruikelijke opties, doch tot heden wordt geen tonnage aangehouden voor latere posities dan November. In ruimte werd 1000 tons per maand geboekt per 15 September/15 Mei naar Antwerpen, Rotterdam of Hamburg op basis van 25/-.

De oostelijke afdelingen bleven over het algemeen kalm en de vrachten onveranderd. Van Saigon en Haiphong werd een 5500 tonner bevracht naar de Middellandsche Zee of Continent per September/October tegen 29/6 rijst en een 7000 tonner van Saigon alleen naar de Middellandsche Zee /U.K./Continent per Oct./Nov. tegen 6d. meer.

De Donau is kalmer geworden. Naar het Continent is 14/9 betaald, welk cijfer kan worden herhaald. Van de Zwarte Zee ging niets om.

De ertsvrachten van de Middellandsche Zee zijn iets beter geworden. Er werd o.m. betaald: Melilla/Boulogne 6/-, La Goulette/Rotterdam 5/-, Huelva/Rotterdam 7/-. Voor fosfaat werd betaald van Stax naar Bordeaux 5/6 en naar Brest of Granville 5/1½. De markt van de Golf van Biscaye was kalm doch de vrachten bleven op peil.

De uitgaande kolenvrachten van Engeland naar Zuid-Amerika zijn de afgelopen week ongeveer 1/- teruggelopen, die naar de Middellandsche Zee bleven vrijwel onveranderd, terwijl de vrachten naar het Oosten iets beter zijn geworden. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Rouaan 3/9, Marseille 8/3, Venetië 9/9, Port Sudan 12/6, Dakar 9/3, Rio 11/, Fray Bentos 14/3 en van de Oostkust: Helsingfors 6/6, Flensburg 6/6, Gibraltar 8/-, Venetië 10/-, Haiffa 11/- en Rio 11/-.

RIJNVAART.

Week van 19 t/m. 25 Augustus 1928.

De aanvoeren van zeezijde namen eenigszins af. Scheepsruimte bleef schaarsch, bij matige vraag, tot het laatst der week. De ertsvrachten bedroegen tot incl. 24.8 f 0.60 met ¼ en f 0.70 met ½ lostijd naar de Ruhrhavens; naar Mannheim betaalde men voor ruwe producten maximum f 1.60 à f 1.70 per last. In het laatst der week liep de ertsvracht op tot maximum 85 à 90 ct. met ¼ en f 0.95 à f 1.05 met ½ lostijd; naar Mannheim tot 3 ct. per ton en dag met aflevering Ruhrhavens.

Het sleeploon werd gemiddeld genoteerd volgens het 32½ cents tarief.

De waterstand bleef afwisselend een weinig vallend en wassend.

Naar den Bovenrijn werd op maximum M. 1.90 en naar de Ruhrhavens op M. 2.30 à 2.35 afgeladen.

In de Ruhrhavens bleven de vrachten onveranderd.

Bij tamelijke vraag was het aanbod van leege ruimte ruimschoots voldoende.

10 talen!

„Het grootste talenblad
van Europa”

De Spiegel van Handel en Wandel

De beste aanvulling
van alle taalstudie!

Hoofdredacteur: Dr. E. E. J. Messing,
Walenburgerweg 49, Rotterdam
Administratie: Wijnhaven 113, R'dam

f 5.— per jaar
proefnummer gratis

ZOO JUIST VERSCHENEN:

Supplement op het Leerboek van het Boekhouden

door W. B. BROCX

Leeraar 1e H.B.S. A. (1e Gemeentelijke
≡ Handelsschool) te Rotterdam ≡

*Speciaal bestemd voor studeerenden voor een
particulier Praktijk-diploma in het Boekhouden*

Prijs: Ingehaaid f 2.25 — Gebonden f 2.60

Uitwerkingen ter perse.

Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS

Verschenen:

Beknopte Spaansche Spraakkunst

Leerboek voor Handelsscholen en
Handelskursussen (voorlooper van
de Nieuwe Spaansche Spraakkunst)

Door J. B. KERPESTEIN

Docent aan de Nederlandsche Handelshoogeschool, de Techn.
Hoogeschool en de Gemeentelijke Handelsschool

Prijs f 2.90

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ, ROTTERDAM

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Amsterdam

Gestort Kapitaal f 80.000.000,— Statutaire Reserve f 40.000.000,—

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Rente voor Deposito's:

Direct opvorderbaar . . .	2 % per jaar	6 maanden opzegging . . .	4 % per jaar
1 maand opzegging . . .	3 % „ „	12 „ „ „	4½ % „ „
3 maanden opzegging . . .	3½ % „ „	Voor andere en VASTE termijnen, zoomede voor groote bedragen rentevergoeding nader overeen te komen.	

SAFE-DEPOSIT

1

HOE BELEG IK MIJN GELD ?

DOOR J. GROOTEN

Directeur der Levensv. Mij. N.O.G.
Leeraar M.O. Boekh. en Wiskunde

PRIJS f 2.50

Het boekje munt uit door duidelijkheid, terwijl de vraagstukken waarvoor de belegger zich geplaatst ziet, op heldere wijze worden uiteengezet... Het boekje zal voor velen, die vermogens hebben te beheeren, in verschillende opzichten als voorlichter kunnen strekken.

Nieuwe Rotterd. Courant

... en geeft daarbij blijk van feitenkennis, gezond verstand en vooral van solide beginselen... het is aangename lectuur en er zijn heel wat wijze lessen in verwerkt.

Financ. Weekblad v. d. Fondsenhandel.

Het behoeft geen betoog dat een zoo ervaren man, als deze directeur, elk onderdeel in bijzonderheden heeft samengesteld, waaruit hij die aan belegging wenscht te doen, groot voordeel kan trekken... Het is een nuttig boek.

Dagelijksche Beurscourant.

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
Nijgh & Van Ditmar's Uitg.-Mij., Rotterdam

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ

ROTTERDAM

Wijnhaven 111-113

Tel. 7841-'42-'43-'61

Belast zich met het
verzorgen van uit-
gaven en tijdschrif-
ten op elk gebied

Verschenen:

Leerboek der Organisatie en Techniek
van den Handel voor Handelsscholen

DE GOEDEREN HANDEL

DOOR

J. GROOTEN

Leeraar M.O. Wiskunde en Boekhouden
Dir. der Levensverz. Mij N.O.G., A'dam

en

P. BEISHUIZEN Gzn.

Leeraar aan de Handelsscholen van de
Alg. Winkeliersvereniging, Amsterdam

Deel I f 1.50

Deel II f 1.75

Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam